

קליטת עולים מאוקראינה ומרוסיה: ממצאי מדידה שנייה (T₁) - 2023

אנה רזניקובסקי-קוראס יעל בכר יורי טפר

מנהלת המחקר במשרד העלייה והקליטה:
נועה עובדיה מנצורי, מנהלת אגף מחקר, חטיבת אסטרטגיה, תכנון, מדיניות ותקציבים
המחקר הוזמן על ידי משרד העלייה והקליטה ומומן בסיועו

עריכת לשון: סיגל אשכנזי
תרגום לאנגלית (תקציר): דוד סימר
עיצוב גרפי: ענת פרקו טולדנו

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | כסלו תשפ"ה | דצמבר 2024

תקציר

רקע

ב-24 בפברואר 2022 פלש צבא רוסיה לאוקראינה. בשל המלחמה זרמו המוני פליטים מאוקראינה למדינות הגובלות עימה ולמדינות נוספות ובהן ישראל, וכן נוצר גל של הגירת חירום מתוך רוסיה. ההבדלים הניכרים בין עליית חירום זו ובין גלי העליות הקודמים לישראל, העצימו את הצורך למדוד את התאקלמותם של עולים אלו ואת איכות הטיפול בהם. באפריל 2022 נערך סקר בזהב שבחן את צורכי העולים. את שאלון הסקר בנו המדען הראשי של משרד הקליטה וחוקרי צוות תוצאות במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל והוא נועד לשמש לצורכי מדידה שוטפת ומתוך כוונה מראש להופכו למדידה ראשונה (T_0) ולמדידה שנייה (T_1). ממצאי המדידה השנייה מוצגים בדוח זה.

מטרות

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לעקוב אחר צורכי העולים כשנה וחצי לאחר עלייתם. כלומר, להעריך את קליטתם במגוון תחומי חיים ואת השגת תוצאות הקליטה וההתאקלמות בישראל.

שיטה

כלי המחקר: שאלון הסקר התבסס על שאלון המדידה הראשונה (T_0). רכיבי השאלון הם: מאפייני הרקע של העולים; צרכים בשלושה תחומים: צרכים כלכליים-תעסוקתיים, צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים, צרכים רגשיים-חברתיים; תפוקות; מידת השגת התוצאות הרצויות.

מדגם: במחקר הנוכחי נערך סקר טלפוני בקרב 1,004 עולים מרוסיה, אוקראינה ובלרוס, בני 18+ שעלו לישראל לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה. השיבו עליו 320 עולים (שיעור השבה של 31.9%).

הליך איסוף המידע והנתונים: איסוף הנתונים נעשה על ידי קבוצת 'גיאוקרטוגרפיה' באמצעות סקר טלפוני בחודשים יולי-אוגוסט 2023 (כשנה וחצי לאחר המדידה הראשונה).

ממצאים

- **מאפייני רקע:** מרבית המשיבים הם: נשים, מבוגרות, מאוקראינה, אקדמאיות, אינן דתיות, דוברות רוסית, הן מגדירות עצמן יהודיות, רמת החיים שלהן בארץ המוצא הייתה בינונית-גבוהה או גבוהה.
- **צרכים:** כלל הצרכים הכלכליים והתעסוקתיים בולטים בעוצמתם ביחס לצרכים האחרים; בתחום צרכים בשליטה בשפה ובקבלת שירותים בלט הקושי בשליטה בשפה העברית; בתחום הצרכים הרגשיים והחברתיים בלטו תחושת מצוקה נפשית ותחושת בדידות.

- **תפוקות:** 96% מן המשיבים למדו עברית באולפן מלא, באולפן חלקי, באופן פרטי או באופן עצמאי; 79% מן המשיבים דיווחו שהם מרוצים מן הסיוע של משרד הקליטה. 69% מן המשיבים דיווחו שהם מרוצים מן הקליטה וההשתלבות בישראל; 54% מן המשיבים ציינו שהם או מישהו בסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי. עם זה רק 26% דיווחו כי נעזרו בסיוע רגשי-נפשי ציבורי או פרטי.
- **השגת תוצאות רצויות:** 69% מן המשיבים דיווחו כי הם מרגישים כי ישראל היא המדינה שלהם, 78% דיווחו כי היו ממליצים לחבריהם לעלות לישראל ו-81% מן המשיבים דיווחו כי הם בטוחים או חושבים כי הם יישארו לחיות בישראל בעתיד.

המלצות

- מומלץ להציע ולהנגיש לעולים מענים ייעודיים ללימודי עברית כדוגמת אולפן מקוון או שיעורים מוקלטים
- מומלץ לייעד בעלי תפקידים אשר יהיו אמונים על השמת אוכלוסיית העולים בתעסוקה מתוך התחשבות במאפייניה הייחודיים, ויוכלו לאתר זירות תעסוקה ייעודיות שבהן נדרש שימוש בשפה הרוסית
- מומלץ לפתח תוכניות לייעוץ ולליווי אישי לפיתוח קריירה בישראל וכן לסייע בהלוואות ובמענקים ליזמות עסקית
- מומלץ ליצור מענים קהילתיים אשר יעניקו מעטפת רגשית וחברתית לעולים באמצעים מגוונים
- מומלץ להנגיש את השירותים הקיימים הן מבחינה לוגיסטית הן מבחינה תרבותית
- מומלץ להגביר את התאמת המענים והשירותים שיש להם השפעה על הצרכים למאפייני העולים

רקע

ב-24 בפברואר 2022 פלש צבא רוסיה לאוקראינה. בשל המלחמה זרמו המוני פליטים מאוקראינה למדינות הגובלות עימה ולמדינות נוספות ובהן ישראל, וכן נוצר גל של הגירת חירום מתוך רוסיה. חלק מפליטי המלחמה מאוקראינה וממהגרי החירום מרוסיה הם זכאי חוק השבות, והם מימשו את זכותם לעלות לישראל. לעלייה זו מאפיינים ייחודיים שכן מדובר בהגירה בהולה מאילוץ זמן ומנסיבות חירום.

ההבדלים הניכרים בין עליית חירום זו ובין גלי העלויות הקודמים לישראל, העצימו את הצורך למדוד את התאקלמותם של עולים אלו ואת איכות הטיפול בהם. משרד העלייה והקליטה (להלן: משרד הקליטה) ערך כמה סקרים בקרב אוכלוסיית עולים זו באמצעות חברת 'טלדור' ומכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל. שני סקרים נערכו בשלב העלייה והמעבר לישראל כדי לבחון את צורכי העולים – (א) בחודש אפריל 2022 סמוך למועד עלייתם לישראל נערך סקר בזק; (ב) בחודשים דצמבר 2022-ינואר 2023 נערך סקר בקרב עולים שעלו לישראל בחודשים יולי-אוקטובר 2022. מלבד שני סקרים אלו ערך משרד הקליטה מחקר בדצמבר 2022 לבחינת מצב התעסוקה של העולים מן המדינות האלה שהוותק שלהם בארץ הוא בין שלושה לשישה חודשים, וכן נערכו מחקרים שבחנו נושאים נוספים בקרב אוכלוסיית עולים זו (כגון מצב הדיור בקרב העולים בישראל).

כאמור, באפריל 2022 נערך סקר בזק. את שאלון הסקר בנו המדען הראשי של משרד הקליטה וחוקרי צוות תוצאות במכון מאיירס-ג'וינט-ברוקדייל והוא נועד לשמש לצורכי מדידה שוטפת ומתוך כוונה מראש להופכו למדידה ראשונה (T_0) ולמדידה שנייה (T_1). ממצאי המדידה השנייה מוצגים בדוח זה.

מטרות

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לעקוב אחר צורכי העולים כשנה וחצי לאחר עלייתם. כלומר, להעריך את קליטתם במגוון תחומי חיים ואת השגת תוצאות הקליטה וההתאקלמות בישראל.

שיטה

כלי המחקר

שאלון הסקר פותח במיוחד עבור מחקר זה והתבסס על שאלון המדידה הראשונה (T_0). רכיבי השאלון הם: (1) מאפייני הרקע של העולים; (2) צרכים (קשיים, דאגות ובעיות) בשלושה תחומים: צרכים כלכליים-תעסוקתיים, צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים, צרכים רגשיים-חברתיים; (3) תפוקות (מענים ושירותים); (4) מידת השגת התוצאות הרצויות.

מדגם

המחקר נערך בקרב 1,004 עולים מרוסיה, אוקראינה ובלרוס, בני 18+, אשר עלו לישראל לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה והשיבו לסקר הטלפוני של משרד העלייה והקליטה באפריל 2022 (שאלון T₀). במחקר הנוכחי נערך סקר טלפוני נוסף (שאלון T₁), ועליו השיבו 320 עולים (שיעורי השבה של 31.9%).

הליך איסוף המידע והנתונים

איסוף הנתונים נעשה על ידי קבוצת 'גיאוקרטוגרפיה' באמצעות סקר טלפוני בחודשים יולי-אוגוסט 2023 (כשנה וחצי לאחר המדידה הראשונה).

ממצאים

מאפייני רקע של המשיבים

מרבית המשיבים הם: נשים (61%), מבוגרות (הגיל הממוצע הוא 50), מאוקראינה (55%), אקדמאיות (62%), אינן דתיות (76%), דוברות רוסית (80%), הן מגדירות עצמן יהודיות (72%), רמת החיים שלהן בארץ המוצא הייתה בינונית-גבוהה או גבוהה (66%).

צרכים (קשיים, בעיות ודאגות)

הצרכים מתחלקים לשלושה תחומים: צרכים כלכליים ותעסוקתיים, צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים וצרכים רגשיים וחברתיים.

- כלל הצרכים הכלכליים והתעסוקתיים בולטים בעוצמתם ביחס לצרכים האחרים. הקשיים הבולטים ביותר בתחום זה: קושי רב (במידה רבה / רבה מאוד) למצוא תעסוקה ההולמת את הידע והכישורים (49%) וקושי רב למצוא עבודה או להישאר במקום העבודה (31%)
- בתחום צרכים בשליטה בשפה ובקבלת שירותים בלט הקושי השפתי: 64% מן המשיבים ציינו כי יש קושי רב בשליטה בשפה העברית. עוד דיווחו 45% מן המשיבים על קושי רב בהעברת כספים ונכסים מארץ המוצא, 27% דיווחו על קושי רב באשרור תעודות מקצועיות, דיפלומות ורישיונות
- בתחום הצרכים הרגשיים והחברתיים בלטו מאוד תחושת מצוקה נפשית (בקרב 31% מן המשיבים) ותחושת בדידות (בקרב 24% מן המשיבים)

תפוקות (השימוש במענים ובשירותים ושביעות הרצון מהם)

- **לימודי עברית:** 96% מן המשיבים למדו עברית – 57% למדו באולפן מלא (חמש שעות ביום, חמישה ימים בשבוע), 43% למדו באופן עצמאי (באמצעות לומדות ממוחשבות, מורה פרטי וכדומה), 36% למדו באולפן פרטי במימון המדינה ו-14% למדו באולפן חלקי (בשעות הערב או בשעות חלקיות). 61% מן המשיבים שלמדו עברית באולפן מלא או באולפן פרטי דיווחו על שביעות רצון (במידה רבה או במידה רבה מאוד) מלימודי העברית

- **שירותי קליטה:** 79% מן המשיבים דיווחו שהם מרוצים (במידה רבה או במידה רבה מאוד) מן הסיוע של משרד הקליטה. 69% מן המשיבים דיווחו שהם מרוצים (במידה רבה או במידה רבה מאוד) מן הקליטה וההשתלבות בישראל
- **תמיכה רגשית-נפשית:** 54% מן המשיבים ציינו שהם או מישהו בסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי. עם זה רק 26% דיווחו כי נעזרו בסיוע רגשי-נפשי ציבורי או פרטי (14.4% מן המדגם), בעיקר בשל חוסר רצון בסיוע כזה, חוסר היכרות עם המענה הציבורי או קבלת עזרה מחברים או ממכרים או ברשתות חברתית

השגת תוצאות רצויות

69% מן המשיבים דיווחו כי הם מרגישים (במידה רבה או במידה רבה מאוד) שישראל היא המדינה שלהם, 78% דיווחו כי היו ממליצים לחבריהם לעלות לישראל ו-81% מן המשיבים דיווחו כי הם בטוחים או חושבים שיישארו לחיות בישראל בעתיד.

הבדלים בצרכים בין המדידה הראשונה למדידה השנייה

השוואה בין שתי המדידות העלתה כי במדידה השנייה פחתו הצרכים: קושי בהשתלבות בהשכלה וקושי בסיפוק צורכי התרבות, וגברו הצרכים: קושי במציאת עבודה, קושי בשפה, קושי במימון מגורים ראויים, תחושת זרות בישראל, קשיי השתלבות ילדים במערכת החינוך וקושי באשרור תעודות מקצועיות.

קשרים בין מדד התפוקות (מענים ושירותים) ובין התוצאות הרצויות

היעדר שביעות רצון משירותי הקליטה משפיע השפעה שלילית על השגת התוצאות הרצויות. כלומר, ככל ששביעות הרצון משירותי הקליטה נמוכה יותר, כך פוחת הרצון להמשיך לחיות בישראל, פוחתת תחושת השייכות ופוחתות ההמלצות לחברים לעלות לישראל.

הבדלים בתוצאות בין המדידה הראשונה למדידה השנייה

השוואה בין שתי המדידות העלתה כי התוצאה 'תחושה שישראל היא המדינה של המשיב' עלתה במדידה השנייה, ואילו התוצאה 'רצון להישאר בישראל בעתיד' ירדה במדידה השנייה (מ-86% במדידה הראשונה, ל-81% במדידה השנייה), אף כי גם במדידה השנייה השיעור עדיין גבוה (81%) ודומה לשיעור שנמצא במדידה הראשונה בקרב כלל הנחקרים (80%) ולשיעור שנמצא במחקר נוסף שערך משרד הקליטה (84%; משרד העלייה והקליטה, 2023).

המלצות

- לימודי עברית – רבים מן המשיבים ציינו כי אינם דוברים עברית כלל או במידה מספקת למרות הדיווח של 96% מן המשיבים כי הם למדו עברית במסגרת כלשהי. 57% למדו באולפן מלא, 36% למדו באולפן פרטי במימון המדינה, 14% למדו באולפן ערב חלקי והיתר למדו באופן עצמאי. הסיבות לאי-לימוד עברית הן קושי בשילוב לימודים עם עבודה ושעות או מיקום לימודים לא נוח וכן העדפת למידה עצמאית, לכן מומלץ להציע ולהנגיש לעולים מענים ייעודיים ללימודי עברית כדוגמת אולפן מקוון או שיעורים מוקלטים.

- בתחום הכלכלי ובתחום התעסוקתי הקושי הבולט ביותר הוא במציאת עבודה ההולמת את הכישורים ואת המיומנויות של העולים. לרבים מן העולים יש השכלה גבוהה, אך אין להם ידיעה ושליטה מספקת בשפה העברית (גם לאחר שנה בישראל), ולכן גובר הקושי בהשתלבות בתעסוקה. מומלץ לייעד בעלי תפקידים אשר יהיו אמונים על השמת אוכלוסייה זו בתעסוקה מתוך התחשבות במאפייניה הייחודיים, ויוכלו לאתר זירות תעסוקה ייעודיות שבהן נדרש שימוש בשפה הרוסית (לדוגמה: שירותי בנקאות ושירותים ממשלתיים). זאת בייחוד על רקע הקשיים שעלו במחקר בשאלות הפתוחות – משיבים ענו כי אינם יכולים למצות את זכויותיהם ולקבל שירותים לנוכח קשיי שפה והיעדר מענה מותאם. נוסף על כך אפשר לפתח תוכניות לייעוץ ולליווי אישי לפיתוח קריירה בישראל וכן לסייע בהלוואות ובמענקים ליזמות עסקית (שתאפשר בין היתר פיתוח מענים עסקיים וחברתיים לאוכלוסיית העולים).
- בקרב העולים בלטו צרכים רגשיים וחברתיים, בעיקר מצוקה נפשית ותחושות בדידות וזרות. מומלץ ליצור מענים קהילתיים אשר יעניקו מעטפת רגשית וחברתית לעולים באמצעים מגוונים (כגון מועדון חברתי-קהילתי בשכונות עם ריכוזי עולים גבוהים, קבוצות שיח פיזיות או מקוונות, תוכנית תמיכה שמחברת בין עולים צעירים ועולים מבוגרים בין בהתנדבות, כדוגמת תוכנית מחויבות אישית בבתי הספר, ובין בתשלום).
- כמחצית מן המשיבים ציינו כי הם או אחרים בסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי, אולם רק כרבע מהם נעזרו בסיוע רגשי-נפשי ציבורי או פרטי. הסיבות העיקריות הן חוסר רצון בסיוע שאולי נובע מתפיסות תרבותיות ואי-הכרת המענים. מומלץ להנגיש את השירותים הקיימים הן מבחינה לוגיסטית (למשל, לחלק לכל העולים עלונים עם מידע וטלפונים על השירותים בשפה הרוסית) הן מבחינה תרבותית (למשל, גיוס אנשי מקצוע מתוך העולים עצמם היכולים לספק מענים רגשיים-נפשיים). מומלץ גם לפעול לאיתור ולזיהוי עולים הזקוקים לעזרה (reaching out).
- מומלץ להגביר את התאמת המענים והשירותים שיש להם השפעה על הצרכים למאפייני העולים (למשל, טיפול מותאם טראומה, מענים רגשיים וסיוע במיצוי זכויות).
- בשל הקשר בין מידת שביעות הרצון משירותי הקליטה ובין התוצאות (תחושת שייכות לישראל, המלצה לחברים לעלות לישראל ורצון להמשיך ולחיות בישראל בעתיד), חשוב לשפר את איכות השירותים ולהגביר את הליכי הפיקוח והבקרה עליהם.

תוכן עניינים

1	1. רקע
1	1.1 הגירת החירום לישראל לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה
1	1.2 ממצאים עיקריים ממדידה T_0
3	2. מטרות המחקר
4	3. תהליך העבודה ושיטת המדידה
4	3.1 כלי המחקר
5	3.2 המדגם
5	3.3 הליך איסוף המידע
5	3.4 ניתוחים סטטיסטיים
6	3.5 אתיקה
7	4. ממצאים
7	4.1 מאפייני העולים
9	4.2 צרכים (קשיים, בעיות ודאגות)
14	4.3 תפוקות – השימוש במענים ובשירותים חברתיים ושיעור הרצון מהם
20	4.4 השגת תוצאות רצויות
25	5. מגבלות המחקר
25	6. סיכום ודיון
31	7. המלצות וכיווני פעולה
32	עוד פרסומים של המכון בנושא
33	מקורות
35	נספחים
35	נספח א: שאלון לעולים מאוקראינה וממדינות חמ"ע (מדידה שנייה – שנה לאחר העלייה)
48	נספח ב: מבחני שונות (T-test) בין מדדי צרכים ובין מאפיינים
49	נספח ג: מתאם פירסון בין גיל ובין מדדי צרכים
50	נספח ד: מבחני שונות (T-test) בין מאפיינים לבין צרכים
54	נספח ה: מתאם פירסון בין מאפיינים ובין צרכים
55	נספח ו: מבחני שונות (T-test) בין תפוקות (שיעור רצון) לבין מאפיינים
57	נספח ז: מתאם פירסון בין מדדי צרכים ובין מדד תפוקות
57	נספח ח: מבחן שונות (T-test) בין הגדרה עצמית ובין תוצאות
58	נספח ט: מתאם פירסון בין מדדי צרכים לבין תוצאות

רשימת לוחות

7	לוח 1: המאפיינים הדמוגרפיים של העולים
48	לוח ב-1: מבחן שונות בין מדד צרכים כלכליים ותעסוקתיים ובין מאפיינים
48	לוח ב-2: מבחן שונות בין מדד צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים לבין מאפיינים
49	לוח ב-3: מבחן שונות בין מדד צרכים חברתיים-נפשיים לבין מאפיינים
50	לוח ד-1: מבחן שונות בין מגדר לבין צרכים
51	לוח ד-2: מבחן שונות בין ארץ מוצא לבין צרכים
51	לוח ד-3: מבחן שונות בין השכלה לבין צרכים
52	לוח ד-4: מבחן שונות בין תעסוקה לבין צרכים
52	לוח ד-5: מבחן שונות בין מצב משפחתי לבין צרכים
53	לוח ד-6: מבחן שונות בין הגדרה עצמית לבין צרכים
54	לוח ה-1: מתאם פירסון בין גיל ובין צרכים
45	לוח ה-2: מתאם פירסון בין מדדי צרכים לבין עצמם
55	לוח ו-1: מבחן שונות בין מדד תפוקות (שביעות רצון) לבין מאפיינים
56	לוח ו-3: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין ארץ מוצא
56	לוח ו-4: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין הגדרה עצמית
56	לוח ו-5: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין תעסוקה
57	לוח ו-6: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין מצב משפחתי

רשימת תרשימים

9	תרשים 1: צרכים כלכליים ותעסוקתיים
10	תרשים 2: צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים
11	תרשים 3: צרכים רגשיים וחברתיים
14	תרשים 4: אופן לימוד השפה העברית
15	תרשים 5: שביעות רצון כללית משירותי הקליטה
16	תרשים 6: שביעות רצון מסיוע של משרדי ממשלה וגופי ממשלה לקליטה בשנה שקדמה לסקר
16	תרשים 7: קבלת סיוע רגשי-נפשי בקרב מי שנזקקו לו
17	תרשים 8: סיוע ומענים מבוקשים בשנה הקרובה
18	תרשים 9: הבדלים בין המדידה הראשונה (T_0) ובין המדידה השנייה (T_1) בשביעות הרצון משירותי הקליטה

- 20 תרשים 10: תחושת שייכות למדינת ישראל
- 20 תרשים 11: המלצה לחברים לעלות לישראל
- 21 תרשים 12: כוונה להישאר לחיות בישראל
- 21 תרשים 13: הבדלים בצרכים בין המדידה הראשונה למדידה השנייה
- 24 תרשים 14: תחושת שייכות לישראל ורצון להישאר בה בעתיד – הבדלים בתוצאות בין המדידה הראשונה (T_0) ובין המדידה השנייה (T_1)
- 24 תרשים 15: רצון להישאר בישראל בעתיד – הבדלים בתוצאות בין המדידה הראשונה (T_0) ובין המדידה השנייה (T_1)

1. רקע

1.1 הגירת החירום לישראל לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה

ב-24 בפברואר 2022 פלש צבא רוסיה לאוקראינה. בשל המלחמה זרמו המוני פליטים מאוקראינה למדינות השכנות ולמדינות נוספות ובהן ישראל. נוסף על כך יצרה המלחמה גל של הגירת חירום מתוך רוסיה. חלק מפליטי המלחמה מאוקראינה וממהגרי החירום מרוסיה הם זכאי חוק השבות, והם מימשו את זכותם לעלות לישראל (וייס, 2023; קפלינסקי, 2023).

עלייה זו היא ייחודית בשל הדחיפות להגר וכי היא נבעה מצורך השעה בגלל נסיבות חירום. המאפיינים הייחודיים לעולים מאוקראינה נוגעים להיבטים פסיכולוגיים, כלכליים ודמוגרפיים: אנשים רבים נאלצו לעזוב במהירות ולא יכלו לקחת איתם את רכושם, וכן בשל מצב המלחמה ואיסור יציאת הגברים מאוקראינה בעת מלחמה, התאפיינה העלייה מאוקראינה לכחות בתחילתה בשיעור גבוה של נשים וזקנים (בני 65+). גם לעולים מרוסיה היו מאפייני חירום בולטים: אף על פי שהם לא היו חשופים ישירות ללחימה, רבים עזבו את המדינה בבהילות, ובשל הגבלות כלכליות שהוטלו מצד השלטונות הרוסיים, הם התקשו להעביר לישראל את ממונם (אליהו, 2023).

בשל ההבדלים הרבים בין עלייה זו ובין עליות קודמות לישראל, עלה צורך למדוד את התאקלמותם של עולים אלו ואת איכות הטיפול בהם. לכן ערך משרד העלייה והקליטה (להלן: משרד הקליטה) כמה סקרים בקרב אוכלוסיית עולים זו באמצעות חברת 'טלדור' ומכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. שני סקרים נערכו בשלב העלייה והמעבר לישראל כדי לבחון את צורכי העולים – (א) בחודש אפריל 2022 סמוך למועד עלייתם לישראל נערך סקר בזק; (ב) בחודשים דצמבר 2022-ינואר 2023 נערך סקר בקרב עולים שעלו לישראל בחודשים יולי-אוקטובר 2022. חוץ משני סקרים אלו ערך משרד הקליטה מחקר בדצמבר 2022 לבחינת מצב התעסוקה של העולים מן המדינות האלה שהותק שלהם בארץ הוא בין שלושה לשישה חודשים, וכן נערכו מחקרים שבחנו נושאים נוספים בקרב אוכלוסיית עולים זו (כגון מצב הדיור בקרב עולים בישראל; מכון טלדור, 2022; משרד העלייה והקליטה, 2023א; משרד העלייה והקליטה, 2023ב).

השאלון לסקר הבזק שנערך באפריל 2022 נבנה בשיתוף פעולה בין המדען הראשי של משרד הקליטה ובין חוקרי צוות תוצאות במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. הוא נועד לשמש לצורכי מדידה שוטפת ומתוך כוונה מראש להופכו למדידה ראשונה (T_0) ולמדידה שנייה (T_1). ממצאי המדידה השנייה מוצגים בדוח זה.

1.2 ממצאים עיקריים ממדידה T_0

כאמור, באפריל 2022 ערך משרד הקליטה סקר בזק (מכון טלדור, 2022) שמטרתו הייתה לבחון את המאפיינים של העולים שעלו לישראל מאוקראינה ומרוסיה לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה, את הצרכים המיידיים והעתידיים שלהם, את המענים והשירותים שקיבלו מגופי המדינה בארצות המוצא שלהם ובמדינות שאליהן ברחו, את המענים והשירותים שקיבלו בהגיעם

לישראל ואת תוצאות תהליך הקליטה, כלומר מידת ההתאקלמות שלהם בישראל (תחושת שייכות לישראל ורצון להמשיך לחיות בישראל). להלן עיקרי הממצאים:

1. **מאפייני הרקע:** 82% מן העולים שרואיינו הגיעו לישראל לאחר פרוץ מלחמה רוסיה-אוקראינה (והיתר הגיעו לפני פרוץ המלחמה). 54% מן המשיבים עלו מאוקראינה, 43% עלו מרוסיה והיתר ממדינות אחרות בברית המועצות לשעבר. 61% מן העולים הם נשים, 25% מן העולים היו בני 65+, 31% מן העולים היו גרושים או אלמנים. 41% מן העולים בעלי תואר שני או שלישי. 50% מן העולים הגדירו עצמם יהודים ו-25% הגדירו עצמם יהודים בני ארץ המוצא (רוסיה או אוקראינה)

2. **צרכים:** העולים ציינו קשיים מרכזיים בתהליך הקליטה בישראל שחשוב להם למצוא פתרון עבורם: 91% מן העולים דיווחו שאינם יכולים לנהל שיחה בעברית, 54% מהם דיווחו שאינם יודעים עברית כלל; 80% דיווחו על החשיבות של מציאת מקום מגורים קבוע, על מציאת מקום עבודה ועל הבנה של החברה הישראלית; 77%-70% הדגישו את החשיבות של סיפוק צרכיהם החברתיים והתרבותיים, וכן הם ציינו דאגה לבריאות וצורך בשילוב הילדים במערכת החינוך

3. **תפוקות (שביעות רצון ממענים ומשירותים):** 74% מן העולים דיווחו על שביעות רצון מגובה סל הקליטה ומגובה מענק ההסתגלות; 68% דיווחו על שביעות רצון מן העזרה בהתמצאות בשוק העבודה; 67% דיווחו על שביעות רצון מן הגישה ומקבלת השירותים במרחבים של משרד הקליטה; 65% דיווחו על שביעות רצון מן האיכות הכללית של השירותים, מן המידע שניתן להם ומן הסיוע

4. **תוצאות:** 63% מן העולים דיווחו שהם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם, ו-44% מן העולים דיווחו שהם בטוחים שיישארו לחיות בישראל

משרד הקליטה פנה למכון מאיר-רס-ג'וינט-ברוקדייל בבקשה לסייע לו במעקב אחר קליטתם והשתלבותם של העולים בישראל כשנה וחצי לאחר עלייתם. המידע שהופק במחקר ישמש את רשויות המדינה, את משרדי הממשלה ואת השלטון המקומי בישראל להתאמת המענים ולשיפור וטיוב הקליטה של גל עלייה חדש וייחודי זה (אלו שכבר עלו לארץ ואלו שאולי עוד צפויים לעלות בעתיד הקרוב), וכן לפיתוח מענים חדשים עבורו. שאלון המחקר (Ti) גם יוכל לשמש למדידה שוטפת של תוצאות בעבור עליות חירום נוספות.

2. מטרות המחקר

מטרות המחקר הנוכחי הן:

1. לעקוב אחר צורכי העולים כשנה וחצי לאחר עלייתם, כלומר להעריך את רכיבי קליטתם בתחומי חיים שונים, את תוצאות הקליטה ואת ההתאקלמות בארץ:
 - הצרכים של העולים ותיעדוכם
 - שביעות רצונם מן השירותים שקיבלו מגופי המדינה בשנה הראשונה לחייהם בישראל
 - הצפי להישארותם בארץ
 - הערכה כוללת של קליטתם בישראל
2. לבחון את ההבדלים בין המדידה הראשונה (T_0) למדידה השנייה (T_1) בתחומים שצוינו

3. תהליך העבודה ושיטת המדידה

במחקר זה חזרו הסוקרים לעולים שהשיבו לסקר הבזק שבוצע על ידי משרד הקליטה באפריל 2022. המדידה החוזרת (T₁) נערכה בחודשים יולי-אוגוסט 2023.

3.1 כלי המחקר

שאלון הסקר פותח במיוחד עבור מחקר זה, והוא התבסס על שאלון T₀ וכולל 53 שאלות (ר' **נספח א**). להלן רכיבי השאלון:

1. מאפיינים

בשאלון נבחנו המאפיינים הדמוגרפיים של המשיבים: ארץ מגורים לפני העלייה, מצב תעסוקתי, השכלה, מצב משפחתי, ילדים במשפחה עד גיל 18, הסדר המגורים בישראל.

2. צרכים (קשיים, דאגות ובעיות)

בשאלון נבחנו הצרכים של העולים לפי חלוקה לשלושה צירים מארגנים:

- **צרכים כלכליים-תעסוקתיים:** קושי לממן צורכי חיים בסיסיים (מזון, ציוד ביתי, טיפול רפואי, ביגוד וכד'), קושי לממן מגורים ראויים (גודל, מיקום גאוגרפי, סביבת מגורים מתאימה), קושי למצוא עבודה או להתמיד במקום עבודה, קושי למצוא עבודה ההולמת את ההשכלה והכישורים וקושי לספק את צורכי המשפחה.
- **צרכים בתחום השליטה בשפה ובקבלת שירותים:** קושי לאשרר (לאמת) תעודות מקצועיות, דיפלומות או רישיונות מקצועיים, קושי להעביר כספים ונכסים מארץ המוצא לישראל, קשיי שפה (שליטה לא מספקת בשפה העברית), קשיי השתלבות של הילדים במערכת החינוך (בעיות לימודיות וחברתיות), קושי להשתלב בקורסים מקצועיים או בלימודי השכלה גבוהה (למשל, זמינות של קורסים, קושי למצוא לימודים מתאימים), קשיים לוגיסטיים בהתנהלות יום-יום (למשל, אין מי שיאסוף את הילד מן הגן, אין מי שישמור על הילדים בזמן העבודה), קושי לקבל טיפול הולם לבעיות בריאות פיזית או בריאות נפשית, קושי לספק צרכים בתחום התרבות והפנאי.
- **צרכים רגשיים-חברתיים:** תחושת בדידות, היעדר תמיכה ועזרה מן המשפחה, מן החברים, מן הקהילה, תחושת מצוקה נפשית (למשל, מתח וחרדות, מצב רוח ירוד, דיכאון, ירידה ניכרת באנרגיה), תחושת זרות בישראל (היעדר תחושת שייכות לחברה ולקהילה, קשיי השתלבות, חוסר ידע על החברה הישראלית וחוסר הבנה שלה), יחס שלילי מן העולים הוותיקים, יחס שלילי מילידי הארץ ('צברים').

3. תפוקות (מענים ושירותים)

בשאלון נבחנו אופן לימוד השפה העברית (אולפן, מוסד פרטי, באופן עצמאי) ושיעור הרצון מן הלימודים, שביעות הרצון מאיכות השירותים של משרד הקליטה ושל משרדי ממשלה וגופים אחרים (נגישות סניף משרד הקליטה, מתן מידע ושירותים

בשפה בהירה ונגישה, גובה סל הקליטה ומענק ההסתגלות, סיוע בהתמצאות בשוק העבודה, סיוע בתחום היזמות וההתנהלות העסקית, סיוע לילדים בתחום החינוך, אירועי תרבות וחברה במימון ובתמיכה של משרד הקליטה, זמינות ובהירות המידע על השירותים והמענים, תמיכה נפשית או סוציאלית (כנייה למענים פרטיים או ציבוריים בתחום בריאות הנפש), מענים ושירותים נדרשים בשנה השנייה לקליטתם בישראל.

4. תוצאות רצויות

בשאלון נבחנו הגדרת הזהות הלאומית, תחושת השייכות לישראל, שביעות הרצון מן החיים בישראל והכוונה להשתקע בה.

3.2 המדגם

המחקר נערך בקרב 1,004 עולים מרוסיה, אוקראינה ובלרוס, בני 18+ שעלו לישראל לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה והשיבו לסקר הטלפוני של משרד הקליטה באפריל 2022 (שאלון T₀). במחקר הנוכחי נערך סקר טלפוני נוסף (שאלון T₁), ועליו השיבו 320 עולים (שיעור השבה של 31.9%).

3.3 הליך איסוף המידע

איסוף הנתונים נעשה על ידי קבוצת 'גיאוקרטוגרפיה' באמצעות סקר טלפוני. הסקר נערך בחודשים יולי-אוגוסט 2023 (כשנה וחצי לאחר המדידה הראשונה). את רשימת המספרי הטלפון הפיק משרד הקליטה.

3.4 ניתוחים סטטיסטיים

במחקר נעשו ניתוחים כמותיים-סטטיסטיים בתוכנת SPSS-28. הבדלים בין הקבוצות ובין המדידות נבחנו באמצעות מבחן t או באמצעות מבחן χ^2 (כתלות בסולם המדידה של כל שאלה), והמתאמים בין המשתנים נבדקו באמצעות מבחן פירסון. באמצעות ניתוחים אלו נבחנו כיוונים אפשריים של השפעת מאפייני הרקע, של התפוקות (מענים ושירותים) ושל איכותן על התוצאות הרצויות. כל הממצאים המוצגים בדוח תוקנו על פי ההתפלגות באוכלוסייה בהתאם לנתוני משרד הקליטה מן המדידה הקודמת (T₀). נתוני המדגם שוקללו לצורך שיפור הייצוגיות על פי שלושה מאפיינים: ארץ המוצא של המשיב, גיל המשיב ומגדר המשיב (מכון טלדור, 2022). נוסף על כך נערך משקול לתיקון היענות סלקטיבית במדידה השנייה (T₁) – ברגרסיה לוגיסטית נמצא הבדל מובהק בין המדידות במשתנים מגדר (הבחנה בין נשים ובין גברים) וארץ מוצא (הבחנה בין העולים מאוקראינה לעולים מרוסיה וממדינות האחרות), ולכן הנתונים תוקנו מחדש לפי משתנים אלו. רמת המובהקות של כל הממצאים שצוינו בדוח כמובהקים הייתה לפחות $p < .05$.

לכל אחד מתחומי הצרכים חושבו מדדים מסכמים המאפשרים להתייחס לכל תחום תוכן בתור גורם יחיד כדי לפשט את הניתוח:

- **צרכים כלכליים-תעסוקתיים** נמדדו לפי ארבע שאלות שחושב להן מדד מסכם באמצעות ממוצע ציוניהן (Cronbach's Alpha = 0.746). ממוצע המדד היה 3.68 (range: 1-5, SD = 1.15).

- **צרכים בתחום שליטה בשפה וקבלת שירותים** נמדדו לפי תשע שאלות שחושב להן מדד מסכם באמצעות ממוצע ציוניהן (Cronbach's Alpha = 0.710). ממוצע המדד היה 3.69 (SD = 0.787, range: 1-5)
 - **צרכים רגשיים חברתיים** נמדדו באמצעות שש שאלות שחושב להן מדד מסכם באמצעות ממוצע ציוניהן (Cronbach's Alpha = 0.743). ממוצע המדד היה 4.04 (SD = 0.749, range: 1.67-5)
- גם בתחום **שביעות הרצון משירותי הקליטה** חושב מדד מסכם לפי שמונה שאלות שחושב להן מדד מסכם באמצעות ממוצע ציוניהן (Cronbach's Alpha = 0.700). ממוצע המדד היה 2.49 (SD = 0.735, range: 1-5).

3.5 אתיקה

המחקר קיבל את אישורה של ועדת האתיקה במכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

משתתפי המחקר, בייחוד עולים מאוקראינה שהעלייה שלהם הייתה כרוכה בחוויות טראומטיות (הגירת חירום), התבקשו בשאלון לשחזר את נסיבות העלייה שלהם לארץ. השאלונים כללו שאלות על היבטי חיים אינטימיים שהמענה עליהן עלול לגרום חוסר נוחות למשיבים, כגון בעיות בריאות, מצוקה נפשית, קשיים כלכליים (מימון צורכי חיים בסיסיים) וקשיים תעסוקתיים. יש לזכור כי בקרב יוצאי ברית במועצות לשעבר יש רגישות תרבותית בנוגע לשמירה על פרטיות הן בשל החשש מן החשיפה לפני הממסד (לשם וליסק, 2000; Remennick, 2007; Ben-Rafael et al., 2006) הן בשל נורמות חברתיות-תרבותיות שלא מקובל לחשוף את העולם הפנימי במעגלים חיצוניים אלא רק לפני בני משפחה וחברים קרובים (Leipzig, 2006).

כדי לצמצם את חוסר הנוחות, ניתנה אפשרות לכל משיב לסרב להשיב על השאלון כולו או על שאלה כזו או אחרת. הובהר למשיבים כי אי-השתתפות או הימנעות מהשבה לשאלות כלשהן לא ישפיעו כלל על המשיבים או על השירותים שהם יקבלו ממשרד הקליטה או מיתר רשויות המדינה. עוד נמסר כי המענה הוא אנונימי.

זאת ועוד, הסוקרים קיבלו הנחיה לפנות מייד לרכז איסוף הנתונים (ודרכו לחוקר המוביל) אם עלה חשד למצוקה של המרואיין. חברת הסקרים העבירה לצוות המחקר קובצי נתונים ללא פרטים מזהים של המשיבים (שמות, מספרי זהות וכו'). ניתוח התשובות נעשה באופן אגרטיבי בלבד, ואינו מאפשר זיהוי של המשתתפים ושל תשובותיהם. במסגרת זו לא נערכו ניתוחים סטטיסטיים על קבוצות קטנות.

4. ממצאים

4.1 מאפייני העולים

4.1.1 מאפיינים דמוגרפיים

בחלק זה יוצגו מאפייני הרקע של המשיבים: מאפיינים דמוגרפיים ומצב תעסוקתי. הממצאים התיאוריים המובאים בפרק זה מתייחסים ל-320 עולים אשר השתתפו בשתי המדידות T_1 - T_0 (להלן: המשיבים). המשיבים נשאלו אם חלו שינויים בין המדידות בכמה מאפיינים: בקרב 5.0% מן המשיבים חל שינוי בהסדר המגורים, בקרב 1.5% חל שינוי ברמת ההשכלה, בקרב 0.5% חל שינוי במצב המשפחתי ובקרב 22.4% חל שינוי אחר ללא פירוט מהות השינוי.

לוח 1 מציג את מאפייני הרקע של העולים: 61.1% מן המשיבים הם נשים. הגיל הממוצע של המשיבים הוא 49.7 שנים. 54.9% מן המשיבים מאוקראינה ו-45.1% מרוסיה. 72.3% הגדירו עצמם יהודים באופן כלשהו. בקרב 79.7% מן המשיבים שפת הדיבור הרווחת היא רוסית. 61.2% מן המשיבים הם אקדמאים, 65.5% מן המשיבים העידו כי רמת החיים שלהם בארץ המוצא הייתה בינונית-גבוהה או גבוהה.

לוח 1: המאפיינים הדמוגרפיים של העולים (במספרים ובאחוזים)

מאפיינים	<i>n</i>	אחוזים
מגדר (<i>n</i> = 320)		
גברים	73	38.9
נשים	247	61.1
גיל (<i>n</i> = 319)		
35-18	95	32.4
50-36	100	25.3
65-51	71	19.7
80-66	43	17.8
+80	10	4.8
ארץ מוצא (<i>n</i> = 320)		
אוקראינה	234	54.9
רוסיה	86	45.1
דת (<i>n</i> = 300)		
יהודי	122	37.6
נוצרי	14	4.2
חסר דת	152	54.3
אחר	12	3.9

מאפיינים	<i>n</i>	אחוזים
הגדרה עצמית (<i>n</i> = 306)		
יהודי	146	46.3
לא מגדיר עצמו לפי דת או לאום	75	25.0
יהודי בן ארץ המוצא	41	14.4
גם יהודי וגם בן ארץ המוצא	35	11.6
בן ארץ המוצא	3	0.8
אחר	6	1.9
דתיות (<i>n</i> = 314)		
לא	229	75.8
כן במידה מסוימת	72	20.8
כן	13	3.4
שכת דיבור (<i>n</i> = 319)		
רוסית	235	79.7
אוקראינית	44	11.5
רוסית ואוקראינית	38	8.2
אחר	2	0.6
השכלה (<i>n</i> = 313)		
תיכונית	24	8.4
על-תיכונית	66	19.6
תואר ראשון	85	26.8
תואר שני / שלישי	105	34.4
אחר	33	10.8
רמת חיים בארץ המוצא (<i>n</i> = 312)		
נמוכה	18	6.4
בינונית	89	28.1
בינונית-גבוהה	168	55.7
גבוהה	37	9.8
מצב משפחתי (<i>n</i> = 318)		
נשוי	143	42.8
רווק	70	25.4
גרש	63	17.2
אלמן	42	14.6
ילדים עד גיל 18 שחיים בישראל (<i>n</i> = 248)		
כן	101	36.1
לא	147	63.9

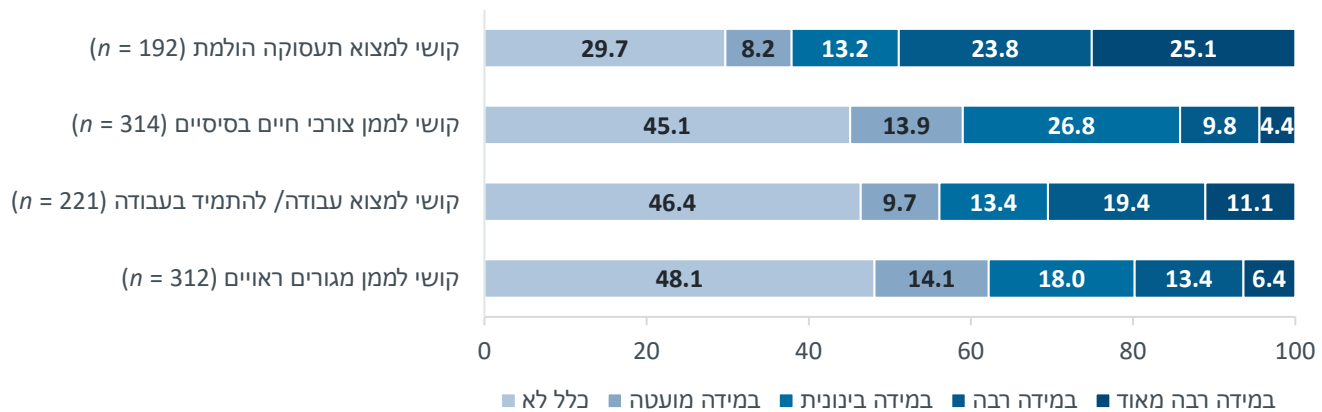
4.2 צרכים (קשיים, בעיות ודאגות)

4.2.1 סוגי הצרכים

המשיבים התבקשו להעריך עד כמה הם התמודדו בשנה האחרונה עם צרכים וקשיים שונים בשלושה תחומים: צרכים כלכליים ותעסוקתיים (תרשים 1), צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים (תרשים 2) וצרכים רגשיים וחברתיים (תרשים 3).

מתרשים 1 עולה כי כלל הצרכים הכלכליים והתעסוקתיים בולטים בעוצמתם. ל-48.9% קושי רב למצוא תעסוקה ההולמת את הכישורים (במידה רבה או רבה מאוד), ל-30.5% קושי רב למצוא עבודה או להתמיד במקום העבודה, ל-19.8% קושי רב במימון מגורים ראויים, ול-14.2% קושי רב במימון צורכי חיים בסיסיים.

תרשים 1: צרכים כלכליים ותעסוקתיים (באחוזים)

הערה: בחלק מן הצרכים מספר המשיבים קטן כי שיעור גבוה מהם השיבו שהשאלה אינה רלוונטית עבורם: קושי למצוא תעסוקה הולמת – 39.9%, קושי למצוא עבודה / להתמיד בעבודה – 33.3%.

בשאלה פתוחה פירטו המשיבים את צורכיהם:

- בתחום הכלכלי ציינו המשיבים את יוקר המחיה ואת העלות הגבוהה של המענים והשירותים בישראל
- בתחום התעסוקתי ציינו המשיבים קשיים בירוקרטיים, קושי במציאת עבודה ההולמת את כישוריהם וכן קושי בשילוב עבודה ומשפחה שנסוב בעיקר סביב השגחה על הילדים

מתרשים 2 עולה כי הצרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים פחותים מן הצרכים הכלכליים והתעסוקתיים. יחד עם זאת בתחום זה בולט הקושי השפתי, כאשר 64.3% מן המשיבים ציינו קושי רב בשליטה בשפה העברית, כלומר, במידה רבה או רבה מאוד (10.1% מן המשיבים יכולים לתקשר בעברית, 39.8% מתקשים בעברית ו-50.1% כלל אינם יודעים עברית).

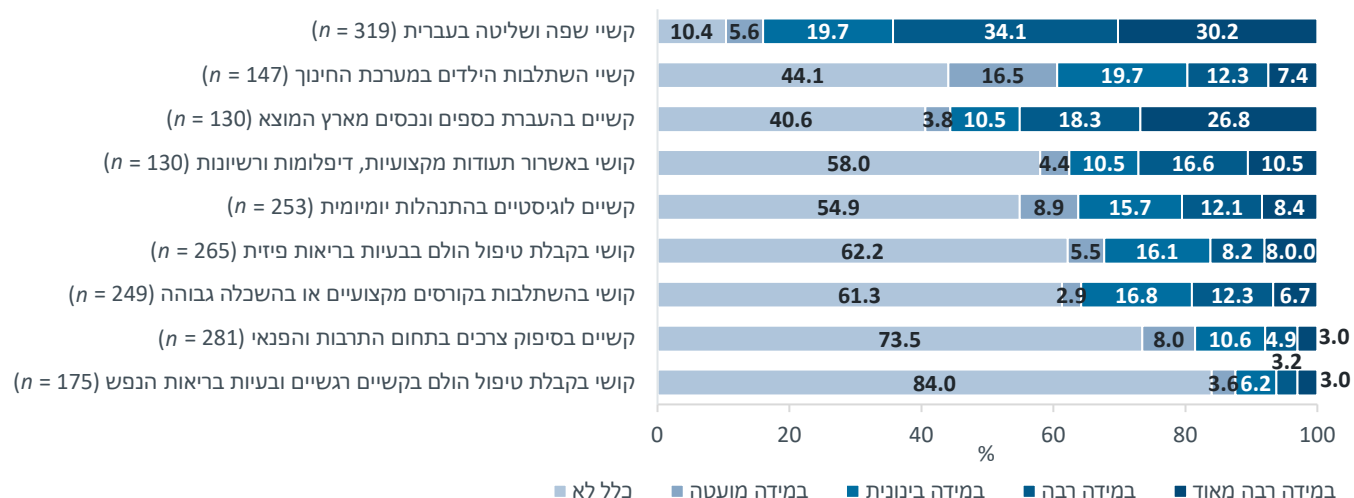
עוד דיווחו המשיבים על קושי רב בהעברת כספים ונכסים מארץ המוצא (45.1%), על קושי רב באשרור תעודות מקצועיות, דיפלומות ורישיונות (27.1%), על קשיים לוגיסטיים רבים בהתנהלות היום-יומית (20.5%) ועל קשיי השתלבות רבים של הילדים במערכת החינוך (19.7%).

זאת ועוד, בכל הנוגע לתעסוקה, 55.4% מכלל המשיבים דיווחו כי הם מועסקים – 57.1% שכירים במשרה מלאה, 27.4% שכירים במשרה חלקית ו-15.5% עצמאים.

76.7% מן המשיבים בגילי העבודה (22-64) דיווחו כי הם מועסקים – 58.2% שכירים במשרה מלאה, 25.7% שכירים במשרה חלקית ו-16.1% עצמאיים.

44.6% מן המשיבים דיווחו כי אינם מועסקים. הסיבה העיקרית לחוסר תעסוקה היא גיל מבוגר או פרישה (55.1%). סיבות נוספות הן: סיבות אישיות, משפחתיות או בריאותיות או סיבות אחרות (16.3%), קושי במציאת עבודה מתאימה (12.5%), לימודי עברית (7.1%) ולימודים אחרים או שירות בצה"ל (9.0%).

תרשים 2: צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים (באחוזים)

הערה: בחלק מן הצרכים מספר המשיבים נמוך כי שיעור גבוה מהם השיבו שהשאלה אינה רלוונטית עבורם: קשיי השתלבות ילדים במערכת החינוך – 59.4%, קושי בהעברת כספים – 50.1%, קושי באשרור תעודות – 62.1%, קושי בקבלת טיפול נפשי – 47.3%.

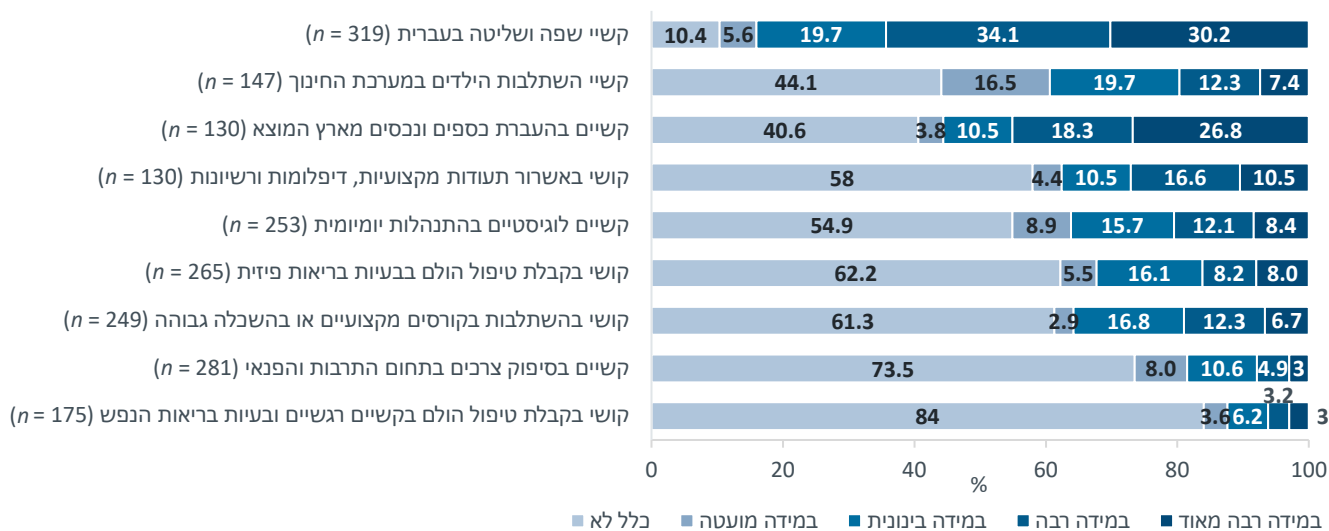
המשיבים הוסיפו בתשובה לשאלה פתוחה כי יש קושי בקבלת השירותים ובאיכות המענים. הם ציינו קשיים בהתנהלות מול גופים שונים:

- **משרד הקליטה:** מידע לא מספק, מענה חלקי, בעיות באיכות השירות (למשל, מחסור בכוח אדם המתבטא בתורים ארוכים)
- **הביטוח הלאומי:** קושי במיצוי זכויות (למשל, בקבלת אישור למעמד אזרחי)
- **בנקים:** קושי בהעברת כספים מארץ המוצא, התנהלות מול הבנק (בירוקרטיה)
- **קופות חולים ובתי חולים:** איכות המענה הרפואי, המתנה ממושכת לשירותים רפואיים

נוסף על כך ציינו המשיבים היעדר הנגשה שפתית בגופים הציבוריים ובמשרדי הממשלה המקשה את מיצוי הזכויות ואת קבלת השירותים שהם זקוקים להם, וכן קושי בשל היעדר תחבורה בשבת.

מתרשים 3 עולה כי מן הצרכים הרגשיים והחברתיים בולטים הצרכים האלה: תחושת מצוקה נפשית (30.6% דיווחו במידה רבה או רבה מאוד), תחושת בדידות (23.9%) ותחושת זרות בישראל (13.2%).

תרשים 3: צרכים רגשיים וחברתיים (באחוזים)

המשיבים הוסיפו בתשובה לשאלה פתוחה קושי של ילדיהם להשתלב במסגרות חינוך וקושי עם התרבות המקומית.

4.2.2 קשרים בין מאפייני המשיבים ובין צרכים

קשרים בין מאפיינים למדדים מסכמים של צרכים

כאמור, לכל תחום חיים חושב מדד מסכם, ובבחינת הקשרים בין המדדים המסכמים למאפיינים השונים נמצאו ההבדלים המובהקים האלה:

- **במדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים** נמצא כי נשים דיווחו יותר מגברים על צרכים בתחום זה, עולים מאוקראינה דיווחו יותר מעולים מרוסיה על צרכים בתחום זה, לא נשואים דיווחו יותר מנשואים על צרכים בתחום זה, משיבים עם ילדים קטינים (כלומר בני פחות מ-18) דיווחו יותר ממשיבים בלי ילדים קטינים על צרכים בתחום זה, וחסרי תעסוקה דיווחו יותר ממועסקים¹ על צרכים בתחום זה (ר' **נספח ב**)
- **במדד מסכם צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים** נמצא כי נשים דיווחו יותר מגברים על צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים, עולים מרוסיה דיווחו יותר מעולים מאוקראינה על צרכים בתחום זה, משיבים חסרי השכלה אקדמית דיווחו יותר ממשיבים אקדמאים על צרכים בתחום זה, ונשואים דיווחו עליהם יותר מלא נשואים (גרופים או רווקים או אלמנים) (ר' **נספח ב**)
- **במדד מסכם צרכים רגשיים-חברתיים** נמצא כי נשים דיווחו יותר מגברים על צרכים חברתיים-נפשיים, עולים מאוקראינה דיווחו יותר מעולים מרוסיה על צרכים בתחום זה, משיבים שאינם מגדירים עצמם יהודים דיווחו יותר ממי שמגדירים עצמם יהודים על צרכים בתחום זה, ומשיבים שאין להם ילדים קטינים דיווחו יותר ממשיבים שיש להם ילדים קטינים על צרכים בתחום זה (ר' **נספח ב**)
- משתנה הגיל נמצא קשור בקשר שלילי חלש הן למדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים הן למדד מסכם צרכים חברתיים-נפשיים. כלומר, ככל שהגיל עולה, כך פוחתים הצרכים בתחומים אלו (ר' **נספח ג**)

קשרים בין מאפיינים לצרכים

בבחינת הבדלים מובהקים בצרכים לפי מאפיינים נמצאו ההבדלים האלה:

- **מגדר:** נשים דיווחו יותר מגברים על קשיים שונים – קושי לממן מגורים ראויים, קושי למצוא עבודה הולמת, קושי באשרור תעודות מקצועיות, קשיים בהעברת כספים ונכסים, קשיי שפה, קושי בשילוב הילדים במערכת החינוך, קושי בהשתלבות בקורסים מקצועיים או בהשכלה גבוהה, קשיים לוגיסטיים בהתנהלות יום-יום, קושי בקבלת טיפול הולם לקשיים רגשיים, קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי וכן היעדר תמיכה, תחושת מצוקה נפשית ויחס שלילי מן העולים הוותיקים. לעומתן גברים דיווחו יותר מנשים על קושי למצוא עבודה או להתמיד במקום העבודה וכן על תחושת זרות בישראל (ר' **נספח ד**)
- **ארץ מוצא:** עולים מאוקראינה דיווחו יותר מעולים מרוסיה על קשיים כלכליים, קושי לממן מגורים ראויים, קושי למצוא עבודה הולמת, קושי באשרור תעודות ותחושת בדידות. לעומתם עולים מרוסיה דיווחו יותר מעולים מאוקראינה על קשיים בהעברת

¹ בכל הקשרים שנבחנו מדובר במשיבים בגילי התעסוקה (18-64).

כספים ונכסים, קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות פיזיות, קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי, תחושת זרות ויחס שלילי מילידי הארץ (ר' **נספח ד**)

■ **השכלה:** אקדמאים דיווחו יותר מחסרי השכלה אקדמית על קשיים כלכליים, קושי למצוא תעסוקה הולמת, קשיים בהעברת כספים ונכסים ותחושת זרות בישראל. לעומתם משיבים חסרי השכלה אקדמית דיווחו יותר מאקדמאים על קשיי שפה, קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות רגשיות ותחושת מצוקה נפשית (ר' **נספח ד**)

■ **תעסוקה:** חסרי תעסוקה דיווחו יותר ממועסקים על קושי במימון מגורים, קושי למצוא או להתמיד בעבודה, קושי למצוא עבודה ההולמת את כישוריהם, קשיים בהעברת כספים ונכסים, קשיים לוגיסטיים בהתנהלות יום-יום, קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות רגשיות ותחושת בדידות (ר' **נספח ט**). לעומתם מועסקים דיווחו יותר מחסרי תעסוקה על קושי באשרור תעודות ועל יחס שלילי מצד העולים הוותיקים (ר' **נספח ד**)

■ **מצב משפחתי:** לא נשואים דיווחו יותר מנשואים על קושי לממן מגורים ראויים, קושי למצוא או להתמיד בעבודה, קושי למצוא עבודה ההולמת את כישוריהם, תחושת בדידות, מצוקה נפשית ותחושת זרות. לעומתם נשואים דיווחו יותר מלא נשואים על קשיים בהעברת כספים ונכסים, קשיי שפה, קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי ויחס שלילי מצד ילידי הארץ (ר' **נספח ד**)

■ **הגדרה עצמית:** משיבים שאינם מגדירים עצמם יהודים דיווחו יותר ממשיבים המגדירים עצמם יהודים על קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי, היעדר תמיכה, מצוקה נפשית, תחושת זרות, יחס שלילי מצד ילידי הארץ ויחס שלילי מצד העולים הוותיקים. לעומתם המגדירים עצמם יהודים דיווחו יותר ממשיבים שאינם מגדירים עצמם יהודים על קושי באשרור תעודות (ר' **נספח ד**)

■ **גיל:** נמצא קשר שלילי בין המשתנה גיל ובין קשיים כלכליים, קושי בהשתלבות בקורסים ובהשכלה גבוהה, קשיים לוגיסטיים בהתנהלות יום-יום, קושי בקבלת טיפול לבעיות פיזיות, תחושת בדידות, היעדר תמיכה ועזרה ממשפחה, מחברים ומקהילה, תחושת זרות בישראל ויחס שלילי הן מצד העולים הוותיקים הן מצד ילידי הארץ. כלומר, ככל שהגיל יורד, כך יש יותר צרכים בתחומים אלו (ר' **נספח ה**)

קשרים בין מדדי צרכים לבין עצמם

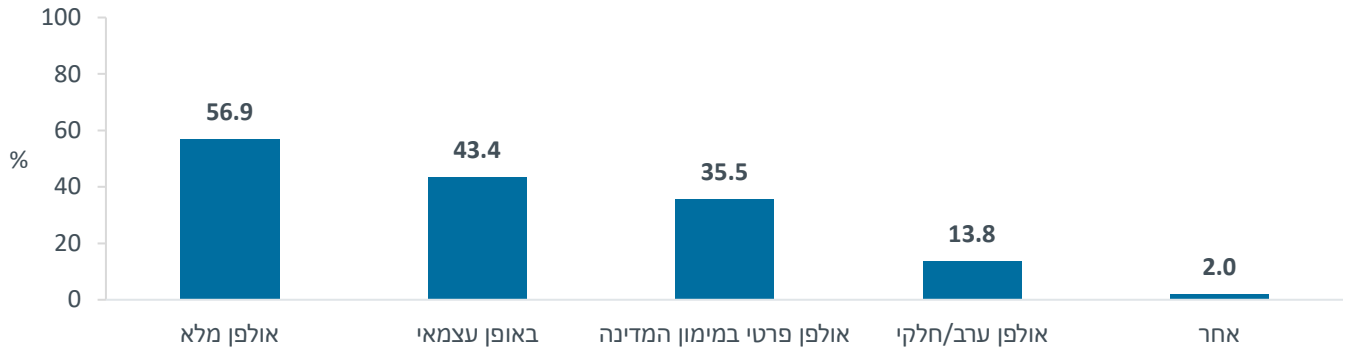
שלושת מדדי הצרכים המסכמים נמצאו קשורים בינם לבין עצמם במתאם חיובי בעוצמה בינונית. המדד הכלכלי-תעסוקתי נמצא קשור הן למדד צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים הן למדד צרכים רגשיים-חברתיים. המדד צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים נמצא קשור למדד צרכים רגשיים-חברתיים. כלומר, כלל הצרכים שלובים זה בזה ומעצימים זה את זה (ר' **נספח ה**).

4.3 תפוקות - השימוש במענים ובשירותים חברתיים ושביעות הרצון מהם

4.3.1 לימודי עברית

המשיבים נשאלו אם וכיצד למדו את השפה העברית. 2.6% מן המשיבים לא למדו עברית כיוון שכבר ידעו עברית. 96.0% מן המשיבים למדו עברית (n = 256), רובם (56.9%) למדו עברית באולפן מלא (חמש שעות ביום, חמישה ימים בשבוע) מטעם משרד החינוך, 43.4% למדו באופן עצמאי (באמצעות לומדות ממוחשבות, מורה פרטי וכדומה), 35.5% למדו באולפן פרטי (במוסד פרטי שבחרו במימון המדינה) ו-13.8% למדו באולפן בשעות הערב או בשעות חלקיות (תרשים 4).

תרשים 4: אופן לימוד השפה העברית (n = 256; באחוזים)

אפשר היה לענות יותר מתשובה אחת, לכן האחוזים אינם מסתכמים ב-100.

בשאלה פתוחה ציינו המשיבים דרכים נוספות שהשתמשו בהן ללימוד עברית: קורס צבאי, אולפן לגמלאים, קורס מטעם העבודה, קורס מטעם העירייה, קורס מקצועי (רכואי, מורים) ואולפן מתנדבים.

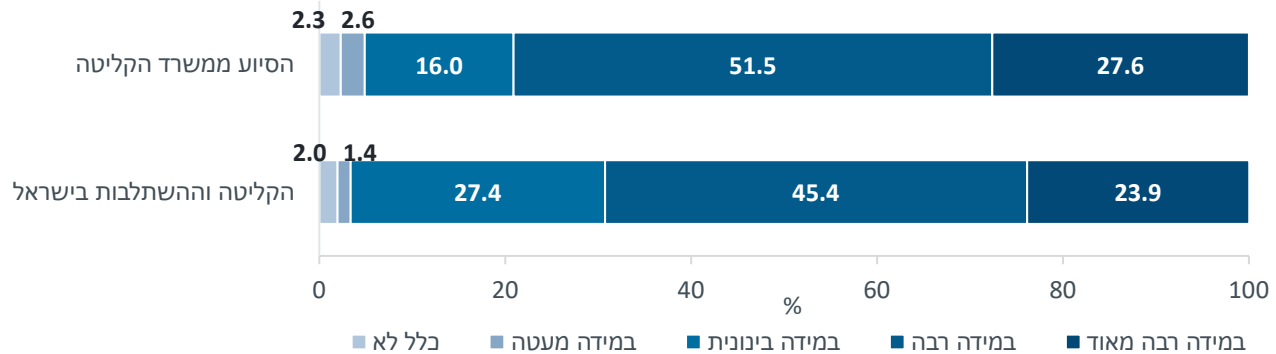
המשיבים שלמדו עברית באולפן מלא או באולפן פרטי נשאלו אם הם שבעי רצון מלימודי העברית. 60.8% מן המשיבים דיווחו כי מרוצים מאוד (במידה רבה מאוד או במידה רבה), 23.9% כי הם מרוצים במידה בינונית ו-15.3% כי הם מרוצים במידה מועטה או אינם מרוצים כלל.

המשיבים שלא למדו באולפן מלא נשאלו על הסיבות לכך. התשובות המרכזיות היו קושי לשלב לימודי אולפן ועבודה (36.0%), העדפת למידה עצמאית (17.6%) ושעות או מיקום לימודים לא נוחים (7.5%). 37.1% לא למדו מסיבות אחרות, כגון גיל, מצב בריאותי או נפשי, צורך אחר (יציאה לעבודה או השגחה על הילדים) או המתנה ממושכת מדי למקום פנוי באולפן.

4.3.2 שירותי קליטה

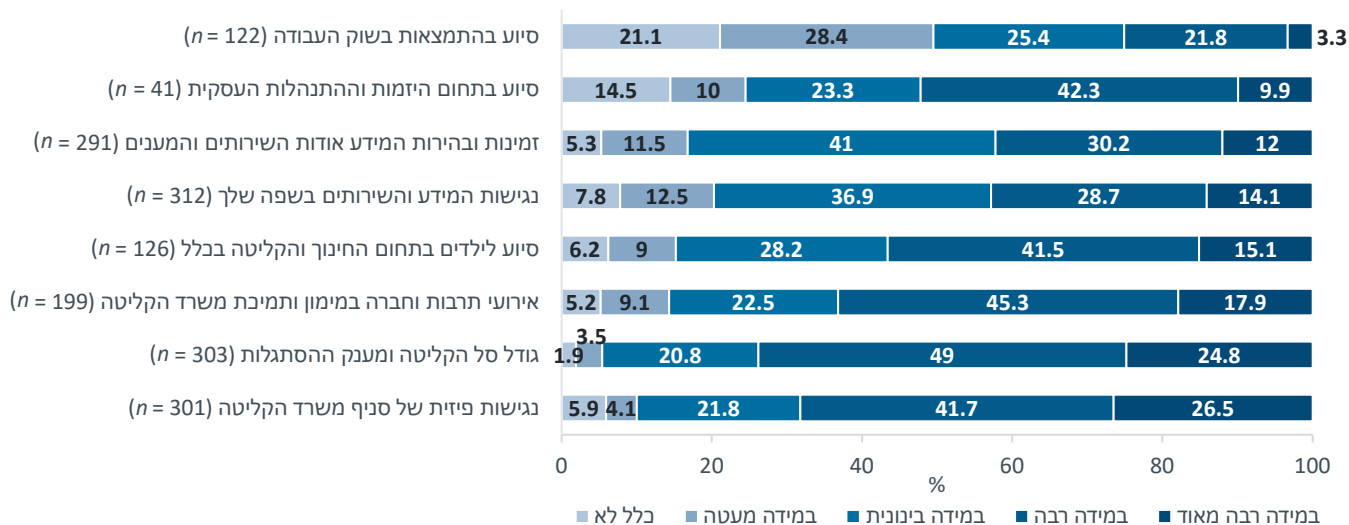
שביעות הרצון של המשיבים מן הקליטה ומן הסיוע בקליטה נבחנה הן באופן כללי הן לפי מדדים שונים. בסך הכול 79.1% מן המשיבים דיווחו כי הם מרוצים (במידה רבה או במידה רבה מאוד) מסיוע משרד הקליטה, ו-69.3% מן המשיבים דיווחו כי הם מרוצים מן הקליטה וההשתלבות בישראל (תרשים 5).

תרשים 5: שביעות רצון כללית משירותי הקליטה (באחוזים)

בחלוקה לפי מדדים: שביעות הרצון הרבה ביותר (במידה רבה או במידה רבה מאוד) מן המדדים שנבחנו הייתה מגובה סל הקליטה ומגובה מענק ההסתגלות (73.8%). אחריה 68.2% דיווחו שהם מרוצים מאוד מנגישות הסניף של משרד הקליטה, 63.2% דיווחו שהם מרוצים מאוד מאירועי תרבות וחברה במימון משרד הקליטה, 56.6% דיווחו שהם מרוצים מאוד מן הסיוע לילדים בתחום החינוך והקליטה, 52.2% דיווחו שהם מרוצים מאוד מן הסיוע בתחום היזמות וההתנהלות העסקית, 42.8% דיווחו שהם מרוצים מאוד מנגישות המידע והשירותים בשפתם, 42.2% דיווחו שהם מרוצים מאוד מזמינות ומבהירות המידע על השירותים והמענים. שביעות הרצון הנמוכה ביותר שדווחה הייתה מן הסיוע בהתמצאות בשוק העבודה – 49.5% לא מרוצים כלל או מרוצים במידה מועטה (תרשים 6).

תרשים 6: שביעות רצון מסיוע של משרדי ממשלה וגופי ממשלה לקליטה בשנה שקדמה לסקר (באחוזים)

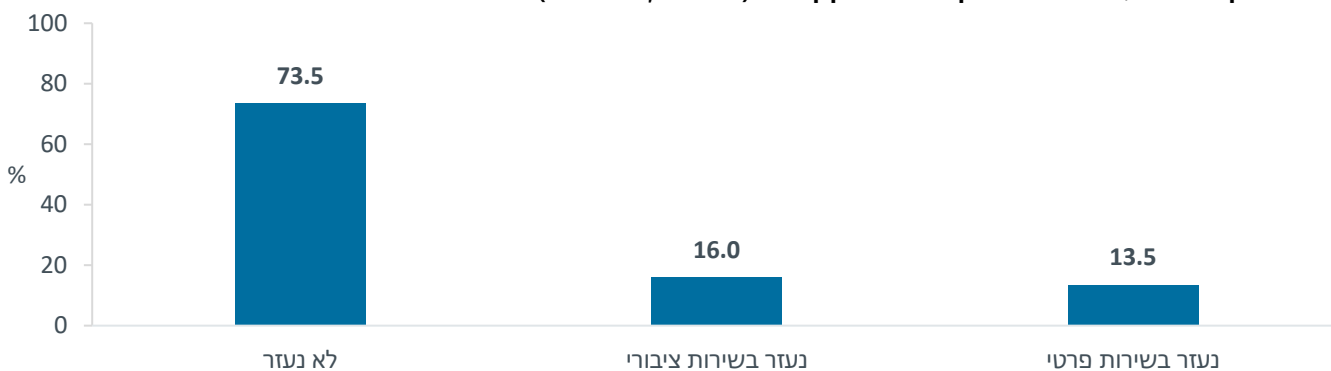

הערה: בחלק מן הפריטים מספר המשיבים קטן כי רבים מהם לא רצו לענות על שאלות אלו: לא ענו על סיוע בהתמצאות בשוק העבודה; 87.7% לא ענו על סיוע בתחום היזמות; 65.2% לא ענו על סיוע לילדים; 38.2% לא ענו על אירועי תרבות.

4.3.3 תמיכה רגשית-נפשית

54.4% מן המשיבים (n = 186) ציינו שהם או שמישהו מסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי, אולם רק 26.5% מהם נעזרו בסיוע כזה (14.4% מכלל המדגם n = 48) – 16.0% נעזרו בסיוע של השירות הציבורי ו-13.5% נעזרו בסיוע של שירות פרטי (תרשים 7).

תרשים 7: קבלת סיוע רגשי-נפשי בקרב מי שנזקקו לו¹ (n = 159; באחוזים)

¹המשיבים יכלו לענות יותר מתשובה אחת, לכן האחוזים אינם מסתכמים ב-100.

² לא נמצא הבדל מובהק במשתנה זה בין עולים מרוסיה לעולים מאוקראינה.

73.5% מבין המשיבים שציינו שהם או שמישהו מסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי, השיבו כי לא נעזרו בסיוע נפשי-רגשי. הסיבות העיקריות לאי-קבלת סיוע נפשי-רגשי: חוסר היכרות עם המענה הציבורי (30.5%), קבלת עזרה מחברים, ממכרים או ברשתות חברתית (29.9%) או חוסר רצון בסיוע כזה (25.3%).

40 מן המשיבים לא נעזרו בסיוע נפשי-רגשי מסיבות אחרות:

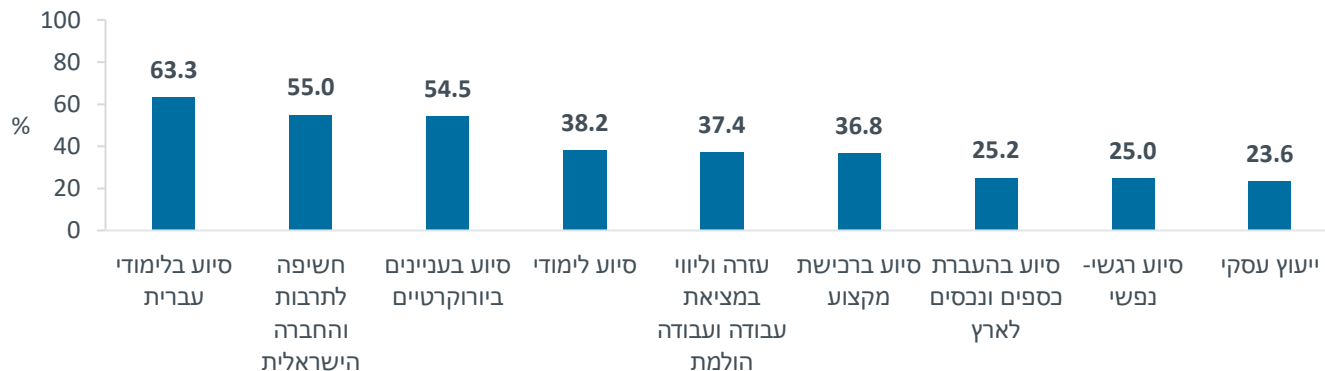
- קשיים טכניים ולוגיסטיים (למשל, חוסר זמן, אי-ידיעה איך למצוא עזרה)
- קשיים בירוקרטיים (למשל, תורים ארוכים, חוסר רצון להתמודד עם מערכת הבריאות)
- בושה (ז'ה לא מקובל בארץ המוצא שלי' או 'לא רגיל לפנות') או יכולת לפתור את הקושי בלי עזרה
- פנייה לגורמים אחרים (למשל, רופא משפחה או רופא גריאטר)

22 מן המשיבים שציינו כי נזקקו לסיוע נפשי-רגשי, נעזרו בסיוע באופן פרטי. הסיבות העיקריות לפנייה לשירות פרטי ולא ציבורי היו חוסר מידע על השירותים ומענה ציבורי שאינו מתאים בסגנון או באיכות.

4.3.4 בירור צרכים לעתיד

כדי לבחון את השירותים והמענים אשר יידרשו לעולים בשנה השנייה לקליטתם בישראל, הם נשאלו על סוגי הסיוע והמענים שירצו לקבל. המענים המבוקשים ביותר הם: סיוע בלימודי עברית (63.3%), חשיפה לתרבות ולחברה הישראלית (55.0%) וסיוע בעניינים בירוקרטיים (54.5%). 51.3% מן המשיבים זקוקים לסיוע בנושאים הקשורים לעבודה: רכישת מקצוע, מציאת עבודה וייעוץ עסקי (תרשים 8).

תרשים 8: סיוע ומענים מבוקשים בשנה הקרובה (n = 320; באחוזים) ^

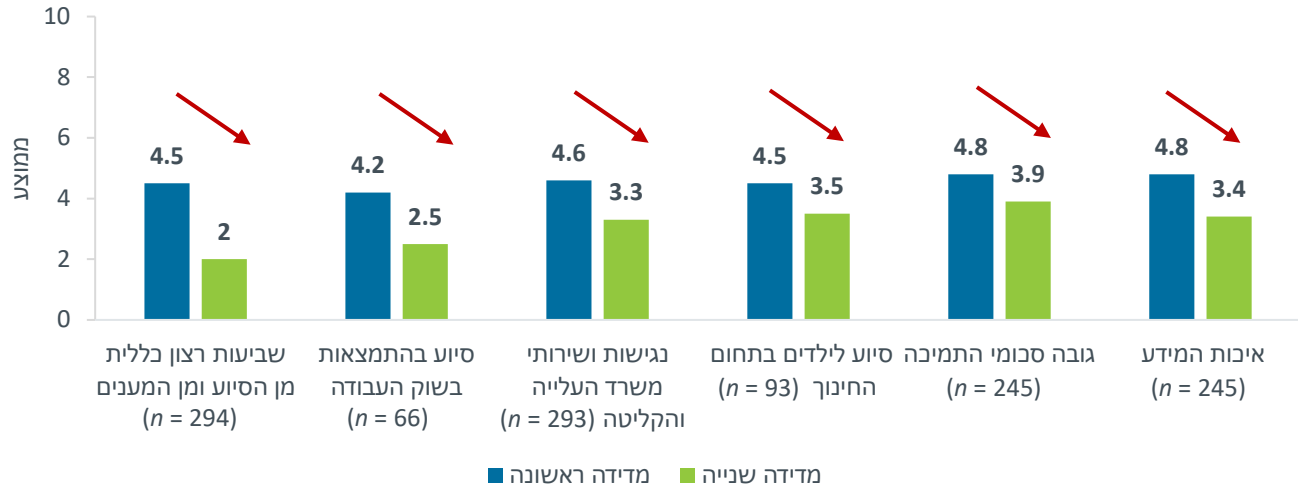
^המשיבים יכלו לענות יותר מתשובה אחת על שאלה זו, ולכן האחוזים אינם מסתכמים ב-100.

במענה לשאלה הפתוחה הועלו צרכים נוספים הנוגעים לסיוע בדיור (קבלת דיור ממשלתי, סיוע בשכר דירה), לסיוע בקבלת שירותים ולמיצוי זכויות מגופים ציבוריים כמו בנקים, קופת חולים או ביטוח לאומי, ביטוח וייעוץ פנסיוני, ייעוץ משפטי ועוד.

4.3.5 הבדלים בתפוקות (מענים ושירותים) בין מדידה T₀ למדידה T₁

במדידה השנייה (T₁) נבחנו חלק מן המשתתפים שנמדדו גם במדינה הראשונה (T₀). **תרשים 9** מציג את ההבדלים המובהקים בין המדידות במשתתפים של תפוקות (מענים ושירותים).

תרשים 9: הבדלים בין המדידה הראשונה (T₀) ובין המדידה השנייה (T₁) בשביעות הרצון משירותי הקליטה (בממוצעים)

- **שביעות הרצון הכללית מן הסיוע ומן המענים** (T(294) = 53.24, p < .001) נמוכה במדידה השנייה (M = 2.0, SD = .845) מבמדידה הראשונה (M = 4.5, SD = .975)
- **שביעות הרצון מן הסיוע בהתמצאות בשוק העבודה** (T(66) = 14.88, p < .001) נמוכה במדידה השנייה (M = 2.5, SD = 1.45) מבמדידה הראשונה (M = 4.2, SD = 1.19)
- **שביעות הרצון מן הנגישות ומן השירותים של משרד הקליטה** (T(293) = 30.84, p < .001) נמוכה במדידה השנייה (M = 3.3, SD = 1.11) מבמדידה הראשונה (M = 4.6, SD = .910)
- **שביעות הרצון מן הסיוע לילדים בתחום החינוך** (T(93) = 10.88, p < .001) נמוכה במדידה השנייה (M = 3.5, SD = .990) מבמדידה הראשונה (M = 4.5, SD = 1.13)
- **שביעות הרצון מגובה סכומי התמיכה** (T(296) = 24.32, p < .001) נמוכה במדידה השנייה (M = 3.9, SD = .865) מבמדידה הראשונה (M = 4.8, SD = .659)
- **שביעות הרצון מאיכות המידע** (T(245) = 33.30, p < .001) נמוכה במדידה השנייה (M = 3.4, SD = .994) מבמדידה הראשונה (M = 4.8, SD = .632)

4.3.6 קשרים בין מאפיינים ובין תפוקות (מענים ושירותים)

בדומה למדדי הצרכים, חושב מדד מסכם עבור שביעות הרצון משירותי הקליטה. עולים מרוסיה היו מרוצים יותר מעולים מאוקראינה, אקדמאים היו מרוצים יותר מחסרי השכלה אקדמית, ומועסקים היו מרוצים יותר מחסרי תעסוקה (ר' נספח ו).

לא נמצאו קשרים מובהקים בין שביעות הרצון משירותי הקליטה ובין המאפיינים: מגדר, גיל, מצב משפחתי והורים לילדים עד גיל 18 שחיים בארץ.

בבחינת הבדלים מובהקים בתפוקות לפי מאפיינים נמצאו ההבדלים האלה:

מגדר: נשים דיווחו יותר מגברים שהן מרוצות מנגישות המידע ומן השירותים מבחינת השפה, מזמינות ומבהירות המידע על המענים, מן הקליטה הראשונית, מן ההשתלבות בישראל וממכלול הסיוע שקיבלו ממשרד הקליטה. לעומתן גברים דיווחו יותר שהם מרוצים מן הסיוע בתחום היזמות וההתנהלות העסקית (ר' נספח ו).

ארץ מוצא: עולים מאוקראינה דיווחו יותר מעולים מרוסיה שהם מרוצים מן הנגישות הפיזית של סניף משרד הקליטה, מנגישות המידע והשירותים מבחינת השפה, מזמינות ומבהירות המידע על המענים ומן הסיוע בהתמצאות בשוק העבודה. לעומתם עולים מרוסיה דיווחו יותר שהם מרוצים ממכלול הסיוע שקיבלו ממשרד הקליטה (ר' נספח ו).

הגדרה עצמית: יהודים דיווחו יותר מלא יהודים שהם מרוצים מן הסיוע בהתמצאות בשוק העבודה, ומזמינות ומבהירות המידע על המענים. לעומתם לא יהודים דיווחו יותר שהם מרוצים ממכלול הסיוע שקיבלו ממשרד הקליטה (ר' נספח ו).

תעסוקה: מועסקים דיווחו יותר מחסרי תעסוקה שהם מרוצים מן הקליטה הראשונית, מן ההשתלבות בישראל וממכלול הסיוע שקיבלו ממשרד הקליטה. לעומתם חסרי תעסוקה דיווחו יותר שהם מרוצים מנגישות המידע והשירותים מבחינת השפה, מזמינות ומבהירות המידע על המענים ומאירועי תרבות וחברה (ר' נספח ו).

השכלה: משיבים חסרי השכלה אקדמית ($M = 3.5, SD = 1.1$) דיווחו יותר מאקדמאים ($M = 3.2, SD = .98$) שהיו מרוצים מזמינות ומבהירות המידע על המענים ($T = 4.040, p < .01$). לעומתם אקדמאים ($M = 2.2, SD = .84$) דיווחו יותר מחסרי השכלה אקדמית ($M = 2.0, SD = .85$) שהם מרוצים מן הקליטה הראשונית ומן ההשתלבות בישראל ($T = -2.385, p < .05$).

מצב משפחתי: לא נשואים דיווחו יותר מנשואים שהם מרוצים מגובה סל הקליטה ומענק ההסתגלות ומזמינות ובהירות המידע על המענים. לעומתם נשואים דיווחו יותר שהם מרוצים ממכלול הסיוע שקיבלו ממשרד הקליטה (ר' נספח ו).

גיל: משתנה הגיל נמצא קשור שלילי חלש עם שביעות הרצון ממכלול הסיוע שהתקבל ממשרד הקליטה ($r = -.182, p < .01$) ועם שביעות הרצון מן הקליטה הראשונית ומן ההשתלבות בישראל ($r = -.208, p < .01$). כלומר, ככל שהגיל עולה, כך פוחתת שביעות הרצון.

4.3.7 קשרים בין צרכים ובין תפוקות (מענים ושירותים)

שלושת מדדי הצרכים – כלכלי-תעסוקתי, שליטה בשפה וקבלת שירותים, צרכים רגשיים-חברתיים – נמצאו קשורים בקשר חיובי למדד שביעות הרצון משירותי קליטה. כלומר, קיומם של צרכים במידה רבה בכלל התחומים קשורה לשביעות רצון משירותי הקליטה (ר' נספח ז).

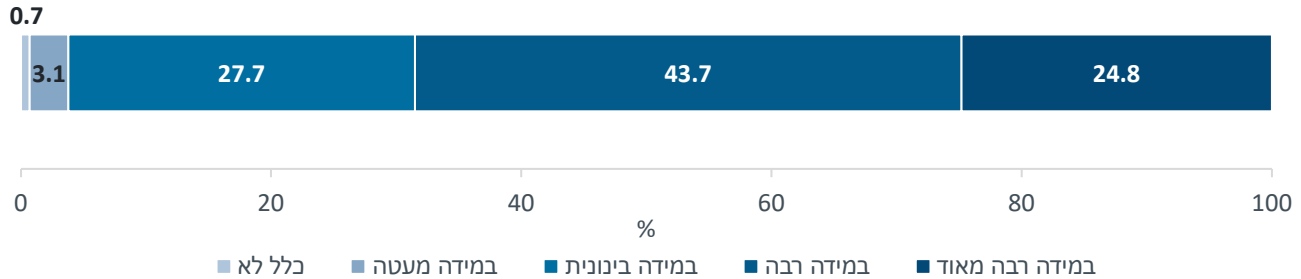
4.4 השגת תוצאות רצויות

4.4.1 תחושת שייכות לישראל

תוצאות תהליך העלייה והקליטה נבחנו באמצעות שאלות על תחושת השייכות לישראל.

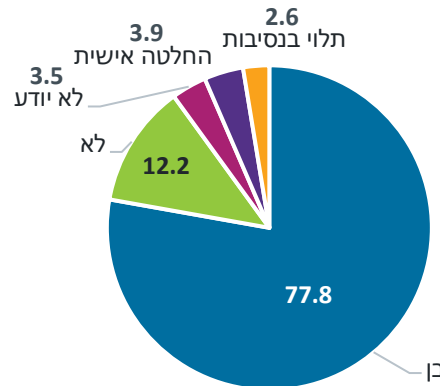
68.5% מן המשיבים דיווחו כי הם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם במידה רבה או במידה רבה מאוד (תרשים 10).

תרשים 10: תחושת שייכות למדינת ישראל (n = 311; באחוזים)

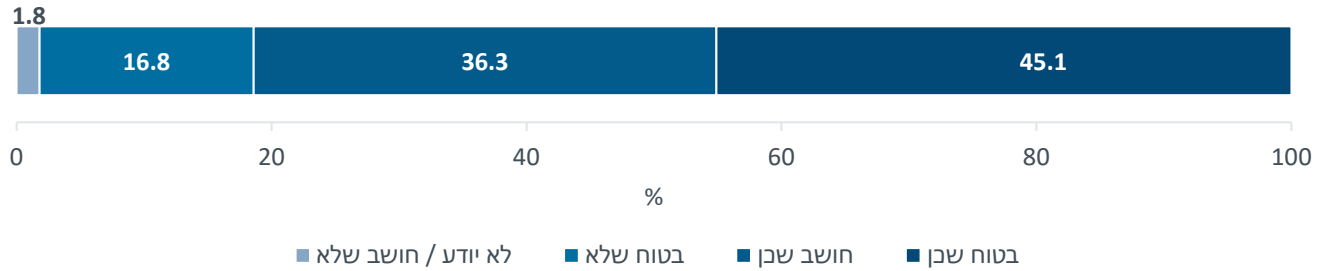
77.8% מן המשיבים היו ממליצים לחבריהם לעלות לישראל (במידה רבה או במידה רבה; תרשים 11)

תרשים 11: המלצה לחברים לעלות לישראל (n = 311; באחוזים)

81.4% מן המשיבים דיווחו כי הם בטוחים או חושבים כי יישארו לחיות בישראל בעתיד (תרשים 12).

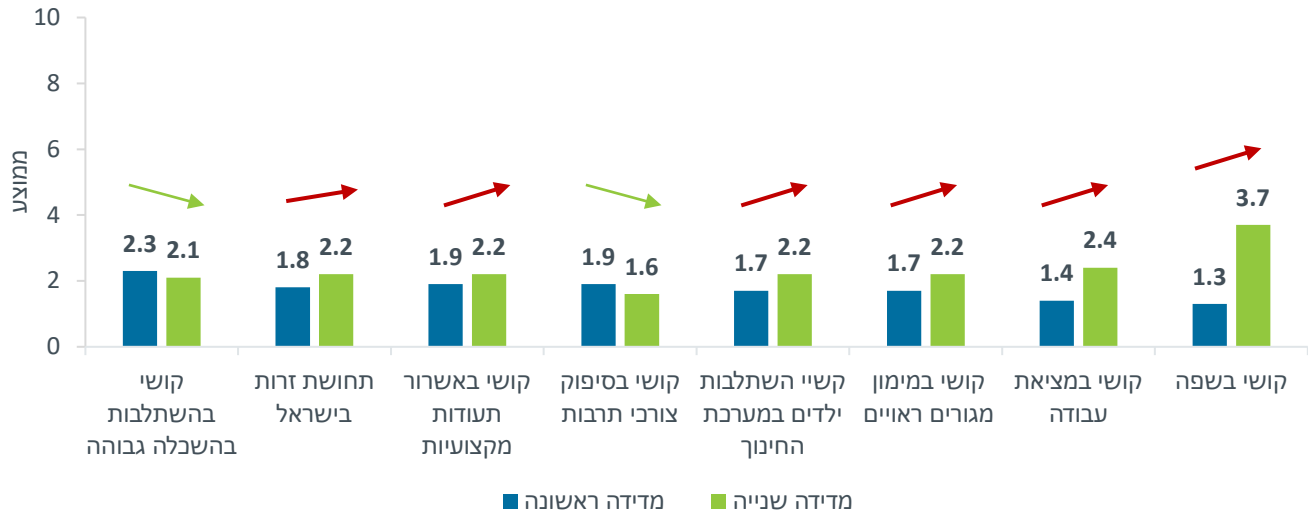
תרשים 12: כוונה להישאר לחיות בישראל ($n = 317$; באחוזים)

4.4.2 השגת תוצאות רצויות: הבדלים בצרכים בין המדידה הראשונה למדידה השנייה

במדידה השנייה (T_1) נבחנו חלק מן המשתתפים שנמדדו גם במדידה הראשונה (T_0). תרשים 13 מציג את ההבדלים המובהקים בין המדידות בצרכים של העולים.

תרשים 13: הבדלים בצרכים בין המדידה הראשונה למדידה השנייה (במוצעים)

- **קושי בהשתלבות בהשכלה** ($T(58) = 1.810, p < .05$) נמוך במדידה השנייה ($M = 2.1, SD = 1.4$) מבמדידה הראשונה ($M = 2.3, SD = 1.3$)
- **קושי בסיפוק צרכי תרבות** ($T(272) = 7.351, p < .01$) נמוך במדידה השנייה ($M = 1.6, SD = 1.1$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.9, SD = 1.0$)

- **תחושת זרות בישראל** ($T(298) = -7.896, p < .05$) גבוהה במדידה השנייה ($M = 2.2, SD = 1.2$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.8, SD = .96$)
- **קושי באשרור תעודות מקצועיות** ($T(111) = -2.975, p < .05$) גבוה במדידה השנייה ($M = 2.2, SD = 1.5$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.9, SD = 1.1$)
- **קשיי השתלבות ילדים במערכת החינוך** ($T(96) = -4.870, p < .01$) גבוהים במדידה השנייה ($M = 2.2, SD = 1.3$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.7, SD = 1.1$)
- **קושי במימון מגורים ראויים** ($T(247) = -7.885, p < .01$) גבוה במדידה השנייה ($M = 2.2, SD = 1.3$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.7, SD = 1.0$)
- **קושי במציאת עבודה** ($T(202) = -15.85, p < .01$) גבוה במדידה השנייה ($M = 2.4, SD = 1.5$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.4, SD = .81$)
- **קושי בשפה** ($T(306) = -55.26, p < .01$) גבוה במדידה השנייה ($M = 3.7, SD = 1.3$) מבמדידה הראשונה ($M = 1.3, SD = .60$)

4.4.3 קשרים בין מאפיינים ובין תוצאות

- עולים מרוסיה ($M = 3.8, SD = .75$) דיווחו פחות מעולים מאוקראינה ($M = 4.0, SD = .89$) שהם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם ($T(311) = -3.282, p < .01$). וכן עולים מרוסיה ($M = 3.8, SD = 1.5$) הביעו פחות רצון מעולים מאוקראינה ($M = 4.0, SD = 1.4$) להישאר בעתיד בישראל ($T(317) = -1.842, p < .05$)
- אקדמאים ($M = 3.8, SD = .85$) דיווחו פחות מחסרי השכלה אקדמית ($M = 4.0, SD = .82$) שהם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם ($T(318) = 2.919, p < .05$). וכן אקדמאים ($M = 3.8, SD = 1.5$) הביעו פחות רצון מחסרי השכלה אקדמית ($M = 4.2, SD = 1.3$) להישאר בעתיד בישראל ($T(277) = 3.833, p < .01$)
- גברים ($M = 3.8, SD = .73$) דיווחו פחות מנשים ($M = 4.0, SD = .89$) שהם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם ($T(311) = -3.730, p < .01$)
- המגדירים עצמם לא יהודים דיווחו פחות שהם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם ושהם ממליצים לחברים לעלות לישראל, וכן הביעו רצון מועט להישאר בעתיד בישראל לעומת משיבים שמגדירים עצמם יהודים (**ר' נספח ח**)
- ככל שהגיל גדל, כך גדל באופן מובהק מספר המשיבים שחשבו שיישארו לחיות בישראל ($r = .175, p < .01$)
- לא נמצאו הבדלים מובהקים בצרכים לפי יתר המאפיינים שנבדקו: תעסוקה ומצב משפחתי

4.4.4 קשרים בין צרכים ובין תוצאות

מבחנית הקשרים בין מדדי הצרכים לתוצאות עלה שריבוי צרכים משפיע השפעה שלילית על התוצאות: תחושת השייכות, הרצון להמשיך לחיות בישראל והמלצה לחברים לעלות לישראל.

מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים נמצא קשור בקשר שלילי לתחושת השייכות של המשיב לישראל ולרצון להישאר לחיות בה בעתיד. מדד מסכם צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים ומדד מסכם צרכים חברתיים-נפשיים נמצאו קשורים בקשר שלילי הן לתחושת השייכות הן להמלצה לחברים לעלות לישראל והן לרצון להישאר לחיות בישראל בעתיד. כלומר, ככל שיש יותר צרכים, כך פוחתת תחושת השייכות למדינת ישראל, פוחתת ההמלצה לחברים לעלות לישראל ופוחת הרצון להמשיך לחיות בה בעתיד (ר' נספח ט).

4.4.5 קשרים בין איכות התפוקות (שביעות רצון ממענים ושירותים) ובין תוצאות

בבחינת הקשרים בין מדד התפוקות (שביעות רצון ממענים ושירותים) ובין התוצאות עלה כי שביעות הרצון משירותי הקליטה משפיעה השפעה חיובית:

- על הרצון להמשיך לחיות בישראל ($r = .201, p < .01$)
- על תחושת השייכות ($r = .250, p < .01$)
- על ההמלצה לחברים לעלות לישראל ($r = .142, p < .01$)

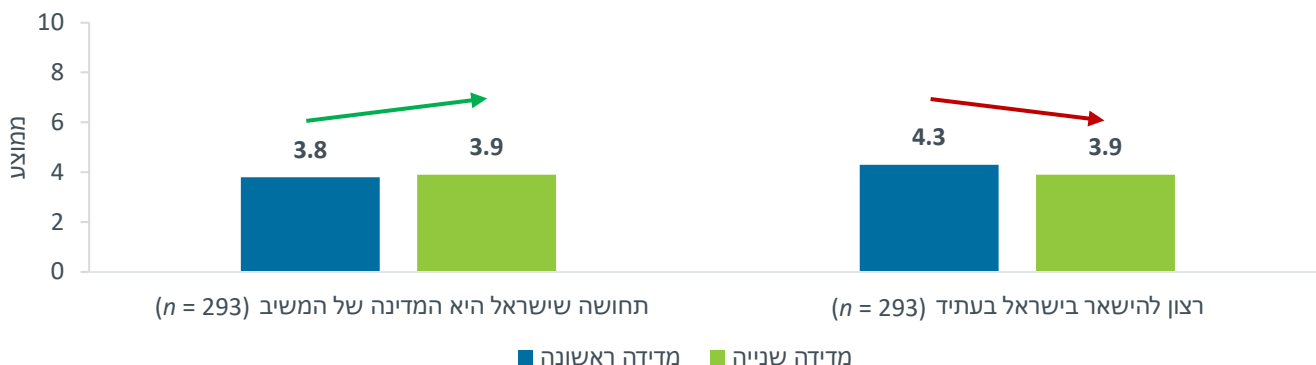
כלומר, ככל ששביעות הרצון משירותי הקליטה גבוהה יותר, כך גוברים הרצון להמשיך לחיות בישראל, תחושת השייכות וההמלצה לחברים לעלות לישראל.

4.4.6 הבדלים בתוצאות בין המדידה הראשונה למדידה השנייה

במדידה השנייה (T_1) נבחנו חלק מן המשתנים שנמדדו גם במדידה הראשונה (T_0). להלן ההבדלים בין המדידות במשתנים של תוצאות (תרשים 14):

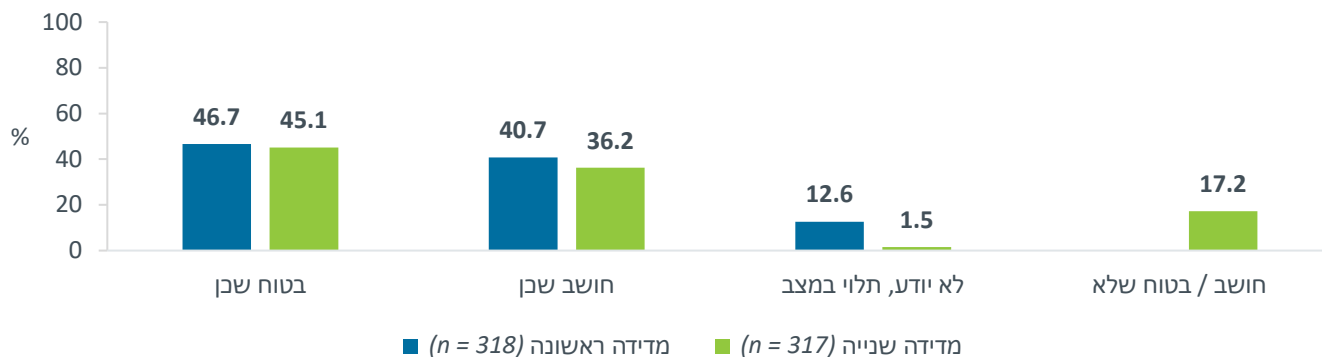
- **תחושת השייכות לישראל** ($T(302) = 2.870, p < .05$) גבוהה במדידה השנייה ($M = 3.9, SD = .83$) מבמדידה הראשונה ($M = 3.8, SD = .95$)
- **הרצון להישאר בישראל בעתיד** ($T(315) = -9.964, p < .001$) נמוך במדידה השנייה ($M = 3.9, SD = 1.4$) מבמדידה הראשונה ($M = 4.3, SD = .69$)

תרשים 14: תחושת שייכות לישראל ורצון להישאר בה בעתיד – הבדלים בתוצאות בין המדידה הראשונה (T₀) ובין המדידה השנייה (T₁; במומצעים)

בשאלה על הרצון לחיות בישראל, נדמה כי הפער בין המדידות נובע משיעור המשיבים במדידה השנייה שחושבים או בטוחים שלא ימשיכו לחיות בישראל (17.2%) לעומת אף משיב במדידה הראשונה. לעומת זאת במדידה הראשונה נמצא שיעור גבוה יותר של משיבים שאינם יודעים אם ימשיכו לחיות בישראל מן המדידה השנייה (12.6% לעומת 1.5% בהתאמה; **תרשים 15**).

תרשים 15: רצון להישאר בישראל בעתיד – הבדלים בתוצאות בין המדידה הראשונה (T₀) ובין המדידה השנייה (T₁; באחוזים)

5. מגבלות המחקר

במחקר עלו אתגרים שיייתכן שהייתה להם השפעה על איסוף הנתונים, על ניתוחם ועל הצגתם. חברת 'גיאוקרטוגרפיה' ערכה סקר טלפוני בקרב מדגם של 1,004 עולים אשר השיבו לסקר הטלפוני של משרד הקליטה (T_0). זאת על בסיס רשימת טלפונים שהפיק משרד העלייה והקליטה. לא נערכה פנייה ל-80 עולים נוספים שהשיבו לסקר הבזק המקוון שערך משרד הקליטה כי אין רישום של פרטי הקשר שלהם. על כן לא מוצו כל הנדגמים האפשריים במדידה השנייה (T_1).

מתוך 1,004 משיבים אשר השיבו לשאלון המדידה הראשונה (T_0), השיבו רק 320 משיבים במדידה השנייה (T_1). עם 282 מן המשיבים במדידה הראשונה (29.6%) אי אפשר היה ליצור קשר בעת איסוף הנתונים במדידה השנייה בגלל קו תקשורת לא תקין, היעדר תשובה או מענה קולי קבוע. ייתכן שהיו מהם שעזבו את ישראל וחזרו לארץ המוצא או היגרו למדינות אחרות.

6. סיכום ודיון

הדיון בממצאים ייסב על מאפייני רקע בולטים של העולים והשינויים שחלו בהם; על צרכים (קשיים, דאגות ובעיות) של העולים לאחר שנה בישראל בשלושה תחומים מרכזיים – צרכים כלכליים ותעסוקתיים, צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים, צרכים רגשיים וחברתיים; על שימוש במענים ובשירותים ומידת שביעות הרצון מהם – לימודי עברית, שירותי קליטה ומענים רגשיים-נפשיים; ועל השגת התוצאות הרצויות – הגברת תחושת השייכות לישראל, הרצון להמשיך לחיות בה והמלצה לחברים לעלות לישראל.

מאפייני רקע של העולים

מאפיינים דמוגרפיים: מרבית המשיבים הן נשים (61%) שעלו מאוקראינה (55%). הן אינן יודעות עברית כלל (50%), אקדמאיות (61%), שיעור גבוה מהן מבוגרות בנות 50 ויותר (42%). המאפיינים הדמוגרפיים של המחקר תואמים את הנתונים מן הספרות המקצועית על הגירה זו, ולפיהם המהגרים שהגיעו לישראל בעקבות מלחמת רוסיה-אוקראינה מבוגרים מן המהגרים בעליות הקודמות וגיל ההגירה השכיח באוכלוסייה גדל בעשר שנים לעומת שנים קודמות (וייס, 2023). כך למשל, בעלייה לישראל בשנות התשעים העולים היו צעירים (הגיל החציוני היה 34; קונסטנטינוב, 2015).

הגדרה עצמית: 72.3% מן המשיבים מגדירים עצמם יהודים באופנים שונים, ו-25.0% אינם מגדירים עצמם לפי דת או לאום. ממצא דומה עלה במחקר אחר שערך משרד הקליטה בקרב העולים לישראל במחצית השנייה של שנת 2022 מברית המועצות לשעבר, בעקבות מלחמת רוסיה-אוקראינה. במחקר נמצא כי 76% הגדירו עצמם יהודים באופנים שונים, ו-19% לא הגדירו עצמם לפי דת או לאום (משרד העלייה והקליטה, 2023ב). זאת ועוד, במחקרים שנערכו בקרב עולים ותיקים מברית המועצות לשעבר דיווחו 68%-77% מן העולים שהם מרגישים יהודים (לשם, 2009; קונסטנטינוב, 2015).

צרכים (קשיים, בעיות ודאגות)

צרכים כלכליים ותעסוקתיים: צרכים אלו בלטו מאוד. הקושי הבולט ביותר שצוין בקרב 70.3% מן המשיבים הוא מציאת עבודה ההולמת את ההשכלה והכישורים המקצועיים (48.9% דיווחו על מידה רבה מאוד או מידה רבה של קושי, 13.2% דיווחו על מידה בינונית של קושי ו-37.9% דיווחו על קושי מועט או כלל לא). מן הספרות המקצועית עלה כי אפשר להניח שהקושי בשליטה בשפה העברית מגביל את יכולתם של המהגרים למצוא את כישוריהם בשוק העבודה בישראל (וייס, 2023). חיזוק להנחה זו נמצא במחקר של משרד הקליטה לבחינת מצב התעסוקה בקרב עולים יוצאי ברית המועצות לשעבר שנערך בדצמבר 2022, שלושה עד תשעה חודשים לאחר שעלו לישראל בעקבות מלחמת רוסיה-אוקראינה – 85% מן המשיבים דיווחו כי הקושי הבולט ביותר בהשתלבות מיטבית בתעסוקה הוא קושי בעברית. קשיים אחרים דווחו בהיקף קטן מזה: 24% דיווחו על קושי באנגלית, 7% דיווחו על קושי במציאת עבודה מתאימה, 4% דיווחו על נסיבות אישיות ומשפחתיות ו-4% נוספים דיווחו כי הם טרודים או עסוקים בדברים אחרים (למשל, לימודים ומציאת מקום מגורים קבוע; משרד העלייה והקליטה, 2023א). גם במחקר שנערך בקרב עולים מברית המועצות לשעבר עלה כי לעולים רבים, בייחוד לעולים חדשים, אין עבודה התואמת את מקצועם (קונסטנטינוב, 2015). צרכים נוספים שדווחו על ידי כמחצית מן המשיבים בסקר הנוכחי (T₁): קושי במימון צורכי חיים בסיסיים, קושי במציאת עבודה או התמדה בעבודה וקושי במימון מגורים ראויים.

צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים: השליטה בשפה העברית היא משתנה מרכזי בתהליך ההשתלבות בחברה ובמדינה. הקושי הבולט ביותר בקרב 89.6% מן המשיבים הוא שליטה בשפה העברית – 64.3% דיווחו על קושי במידה רבה או במידה רבה מאוד, 19.7% דיווחו על קושי במידה בינונית ו-16.0% דיווחו על קושי מועט או כלל לא.

במחקר אחר שערך משרד ההקליטה בינואר 2023 בקרב העולים לישראל ממדינות ברית המועצות לשעבר, נמצא קושי רב בשליטה בשפה העברית. רק 8% דיווחו כי הם יכולים לתקשר בעברית, 50% מבינים קצת אך אינם יכולים לנהל שיחה ו-42% אינם מבינים כלל את השפה. נוסף על כך בעיני העולים התחום החשוב ביותר לקבלת פתרונות ומענה לצרכים הוא שליטה בשפה העברית (משרד העלייה והקליטה, 2023ב).

במחקר לבחינת מצב התעסוקה בקרב עולים יוצאי ברית המועצות לשעבר שלושה עד תשעה חודשים לאחר עלייתם ארצה, רק 4% דיווחו על שליטה מספקת בשפה לצורכי יום-יום ולצורכי עבודה במקצוע, 47%-49% דיווחו על שליטה מספקת במידה בינונית לצורכי יום-יום ולצורכי עבודה במקצוע, והיתר דיווחו על שליטה מועטה עד חוסר שליטה (משרד העלייה והקליטה, 2023א).

יש להניח כי התפלגות הגילים ושכיחותה של האוכלוסייה המבוגרת בקרב העולים מקשה את לימודי העברית (וייס, 2023). במחקרים אחרים שנערכו בקרב עולים חדשים דוברי רוסית (משרד העלייה והקליטה, 2021) ובמחקרים בקרב עולים ותיקים מברית המועצות לשעבר עלה כי מחסום השפה ולימודה דורגו כקושי החמור ביותר שנלווה לתהליך קליטתם (לשם, 2009), וכן כי לרבים מן העולים, בייחוד בגילים המבוגרים, אין שליטה מספקת בשפה העברית (קונסטנטינוב, 2015). צרכים נוספים שבלטו בקרב המשיבים במחקר זה: קושי בהעברת כספים ונכסים מארץ המוצא (45.1%), קושי באשרור תעודות מקצועיות, דיפלומות ורישיונות (27.1%), קשיים לוגיסטיים בהתנהלות יום-יום (20.5%) וקשיי השתלבות של הילדים במערכת החינוך (19.7%).

צרכים רגשיים וחברתיים: הקשיים הבולטים ביותר (במידה רבה או רבה מאוד) – 30.6% דיווחו כי הם חשים מצוקה נפשית, 23.9% דיווחו כי הם חשים בדידות ו-13.2% דיווחו כי הם חשים זרות בישראל. בספרות המקצועית נמצא כי שיעור גבוה של מהגרים מברית המועצות לשעבר לישראל סובלים ממצוקה נפשית ומתחלואה על רקע נפשי (Lubotzky-Gete et al., 2021; Mirsky, 2009), ואלו מתגברים בנסיבות של עליית חירום והיעדר מערכות תמיכה. ממצאים דומים עלו במחקרים שנערכו בקרב עולים ותיקים מברית המועצות לשעבר – 52.8% דיווחו על תחושת דיכאון ו-44.9% דיווחו על תחושת בדידות (לשם, 2009; קונסטנטינוב, 2015).

קשרים בין מאפיינים ובין צרכים

- **צרכים כלכליים ותעסוקתיים** בולטים יותר: בקרב נשים מבקרב גברים, בקרב עולים מאוקראינה מבקרב עולים מרוסיה, בקרב לא נשואים מבקרב נשואים, בקרב חסרי תעסוקה מבקרב מועסקים, בקרב הורים לקטינים מבקרב משיבים שאין להם ילדים קטינים ובקרב צעירים מבקרב מבוגרים
- **צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים** בולטים יותר: בקרב נשים מבקרב גברים, בקרב עולים מרוסיה מבקרב עולים מאוקראינה, בקרב חסרי השכלה אקדמית מבקרב אקדמאים, בקרב נשואים מבקרב לא נשואים
- **צרכים רגשיים וחברתיים** בולטים יותר: בקרב נשים מבקרב גברים, בקרב עולים מאוקראינה מבקרב עולים מרוסיה, בקרב אלו שאינם מגדירים עצמם יהודים מבקרב אלו שכן מגדירים עצמם יהודים, בקרב משיבים שאין להם ילדים קטנים מבקרב הורים לקטינים ובקרב צעירים מבקרב מבוגרים. שיעור המדווחים על בדידות ומצוקה נפשית בקרב העולים מאוקראינה בעלייה זו (באפריל 2022) גבוה מזה שבעליות אחרות בשל נסיבות החירום שהובילו אליה (במקרים רבים הם נעדרי עורך משפחתו או מערכות תמיכה חברתיות בישראל)

קשרים בין מדדי צרכים לבין עצמם

שלושת מדדי הצרכים המסכמים (צרכים כלכליים ותעסוקתיים, צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים וצרכים רגשיים וחברתיים) נמצאו קשורים זה לזה במתאם חיובי בעוצמה בינונית. כלומר, כלל הצרכים שלובים זה בזה ומעצימים זה את זה.

תפוקות (השימוש במענים ובשירותים ושביעות הרצון מהם)

לימודי עברית: 96.0% מן המשיבים על שאלה זו, למדו עברית. מרבית המשיבים (56.9%) למדו עברית באולפן מלא, 35.5% למדו באולפן במוסד פרטי (במימון משרד הקליטה), ו-13.8% למדו באולפן בשעות הערב או באולפן חלקי. במחקר מינואר 2023 שנערך בקרב עולים מברית המועצות לשעבר שעלו לישראל במחצית השנייה של 2022 בעקבות מלחמת רוסיה-אוקראינה, נמצא כי 58% מהם למדו עברית במסגרת כלשהי: 32% באולפן של משרד החינוך, 12% במוסד פרטי במימון המדינה באמצעות שובר, 9% למדו במסגרת אחרת, 5% התחילו ללמוד והפסיקו מסיבות שונות (משרד העלייה והקליטה, 2023). וכן במחקר מדצמבר 2022 לבחינת מצב התעסוקה בקרב עולים יוצאי ברית המועצות לשעבר, שלושה עד תשעה חודשים לאחר שעלו לישראל בעקבות

מלחמת רוסיה-אוקראינה, נמצא כי 83% דיווחו על לימודי עברית בארץ: 78% על לימוד עברית במסלולים של אולפנים או מוסדות פרטיים באמצעות שובר שנתן משרד הקליטה ו-5% דיווחו על לימודי עברית במסגרות אחרות. במחקר אחר שנערך במשרד הקליטה בשנת 2019 בקרב דוברי רוסית שהוותק שלהם בארץ הוא שנתיים וחצי עד ארבע שנים, נמצא כי 70% למדו עברית במסגרת כלשהי בישראל, ומהם 81% למדו באולפן שלב א של משרד החינוך, 39% למדו באולפן שלב ב של משרד החינוך ו-29% למדו עברית במסגרות אחרות (משרד העלייה והקליטה, 2019).

60.8% מן המשיבים במחקר הנוכחי דיווחו שהם מרוצים מאוד מלימודי העברית. הסיבות המרכזיות שבגינן עולים לא למדו באולפן מלא היו קושי בשילוב לימודי אולפן ועבודה, העדפה ללמידה עצמית ושעות לימוד או מיקום לא נוחים. בהקשר זה יש לציין כי במחקר שנערך בשנת 2019 נמצאה שביעות רצון גבוהה בקרב עולים דוברי רוסית מן הלימודים באולפן הן לעומת שביעות הרצון שנבדקה בשנת 2018 הן לעומת שביעות הרצון של עולים ממדינות אחרות (משרד העלייה והקליטה, 2019).

שירותי קליטה: 69.3% מן המשיבים דיווחו שהם מרוצים מאוד מן הקליטה וההשתלבות בישראל. זאת בדומה לממצאים ממחקרים אחרים שנערכו בקרב עולים מרוסיה ובהם 69.4% דיווחו שהם מרוצים מאוד מקליטתם בארץ (לשם, 2009).

79.1% מן המשיבים דיווחו שהם מרוצים מאוד מן הסיוע של משרד הקליטה, בעיקר מגובה סל הקליטה ומענק ההסתגלות, מנגישות הסניף של משרד הקליטה, מאירועי תרבות וחברה במימון משרד הקליטה, מן הסיוע לילדים בתחום החינוך ומן הקליטה בישראל.

מענים רגשיים-נפשיים: תהליך של עלייה והגירה בכלל ובעקבות מלחמה בפרט, מלווה במתחים ובקשיים רגשיים-נפשיים. 54.4% מן המשיבים ציינו שהם או מישהו בסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי, אולם רק 26.5% מן המשיבים נעזרו בסיוע כזה ציבורי או פרטי. הסיבות העיקריות לכך: חוסר היכרות עם המענה הציבורי, קבלת עזרה מחברים או מכרים או ברשתות חברתיות או חוסר רצון בסיוע כזה. מן הספרות המקצועית עלה כי תחום בריאות הנפש מתויג באופן מסורתי בתרבות הרוסית בסטיגמה שלילית חזקה (Polyakova & Pacquiao, 2006; Knaifel & Mirsky, 2015), ועל כן יש רתיעה מפנייה לעזרה חיצונית גם לאחר הגירה למדינות מערביות (Polyakova & Pacquiao, 2006; Shor, 2006). גם במחקרים אחרים שנערכו בקרב האוכלוסייה הרוסית בישראל נמצא שיעור גבוה של ילידי הארץ ועולים ותיקים שעלו לאחר 1990, המדווחים על מצוקה נפשית או דיכאון (פיאלקו וברמלי-גרינברג, 2022), ואילו שיעור הפנייה שלהם לסיוע נפשי פורמלי מאנשי מקצוע הוא נמוך מזה שבאוכלוסייה הישראלית ושיעור הפנייה שלהם לסיוע בלתי פורמלי (לחברים, לשכנים או לבני משפחה) הוא גבוה (גרס ואח', 2009).

בירור צרכים לעתיד: סיוע בלימודי עברית (63.3%) וחשיפה לתרבות ולחברה הישראלית (55.0%), סיוע בירוקרטי (54.5%) וסיוע בהיבטים הקשורים לעבודה – רכישת מקצוע, מציאת עבודה וייעוץ עסקי (51.3%).

הבדלים בשביעות הרצון מן המענים והשירותים (התפוקות), בין המדידה הראשונה (T0) למדידה השנייה (T1): חלה ירידה בשביעות הרצון מן השירותים ומן המענים. נמצאה שביעות רצון נמוכה יותר במדידה השנייה מבמדידה הראשונה בהיבטים האלה: שביעות רצון כללית מן הסיוע ומן המענים, שביעות רצון מן הסיוע בהתמצאות בשוק העבודה, שביעות רצון מנגישות ומשירותי משרד הקליטה, שביעות רצון מן הסיוע לילדים בתחום החינוך, שביעות רצון מגובה סכומי התמיכה ושביעות רצון מאיכות המידע. הסבר אפשרי לירידה בשביעות הרצון מן המענים והשירותים הוא שהמדידה הראשונה התבצעה בסמיכות לעלייה שהייתה עליית חירום, כאשר המדינה סיפקה מענים מהירים מאוד (חלקם ייחודיים, כמו מגורים בבתי מלון) לעולים שנמלטו על נפשם

מאזורי הלחימה, ולכן שביעות הרצון של העולים, במדידה הראשונה, הייתה גבוהה מאוד. לעומת זאת, המדידה השנייה נערכה כשנה לאחר העלייה, כאשר העולים היו במצב שגרה, וככל שהזמן עובר, כן גוברים קשיי הקליטה וההתאקלמות ונוספים קשיים בתחומים חדשים. לכן התסכול גובר, ויורדת שביעות הרצון. עם זאת יש לשים לב, כי למרות הירידה ברמת שביעות הרצון, עדיין שיעור גבוה מן המשיבים (1.97%) דיווחו במדידה השנייה שהם מרוצים מאוד באופן כללי מן הסיוע של משרד הקליטה.

קשרים בין מאפיינים ובין תפוקות (מענים ושירותים): מדד התפוקות נמצא קשור בקשר מובהק למאפיינים ארץ מוצא, השכלה ותעסוקה: עולים מרוסיה דיווחו יותר מעולים מאוקראינה שהם מרוצים, אקדמאים דיווחו יותר מחסרי השכלה אקדמית שהם מרוצים, מועסקים דיווחו יותר מחסרי תעסוקה שהם מרוצים.

קשרים בין צרכים ובין תפוקות (מענים ושירותים): שלושת מדדי הצרכים (מדד הצרכים הכלכליים והתעסוקתיים, מדד הצרכים בתחום השליטה בשפה ובקבלת שירותים ומדד הצרכים הרגשיים והחברתיים) קשורים בקשר חיובי למדד שביעות הרצון משירותי קליטה. כלומר, ככל שיש יותר צרכים בכלל התחומים, כך גוברת שביעות הרצון משירותי הקליטה, ולהפך; ככל שיש פחות צרכים בכלל התחומים, כך פוחתת שביעות הרצון משירותי הקליטה. ייתכן כי ההסבר למצא זה הוא שעולים אשר יש להם יותר קשיים, משתמשים יותר בשירותים ובעקבות זאת שביעות הרצון גבוהה לעומת עולים שיש להם פחות צרכים, ולכן הם עשו שימוש קצר או נקודתי בשירותי קליטה ושביעות הרצון שלהם נמוכה יותר.

השגת תוצאות רצויות

תחושת שייכות לישראל: 68.5% מן המשיבים דיווחו כי הם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם במידה רבה או במידה רבה מאוד. ממצאים דומים עלו במחקר שערך משרד הקליטה בינואר 2023 בקרב עולים מברית המועצות לשעבר שעלו לישראל במחצית השנייה של 2022 בעקבות מלחמת רוסיה-אוקראינה. 68% מהם דיווחו כי הם חשים שישראל היא מדינתם (משרד העלייה והקליטה, 2023). במחקר הנוכחי (T_1) היו יותר משיבים שדיווחו כי הם חשים כך לעומת המדידה הראשונה (T_0), אך פחות משיבים במחקר אחר שנערך בקרב עולים ותיקים שהם עד 30 שנים בארץ, דוברי רוסית (79.4%; טפר, 2023).

77.8% מן המשיבים היו ממליצים לחבריהם לעלות לישראל, והסיבה העיקרית לאי-המלצה היא קשיי התאקלמות. במחקר שנערך על ידי משרד הקליטה נמצא שיעור מעט גבוה יותר של ממליצים – 83% מדוברי הרוסית הראו נטייה להמליץ למכרים לעלות לישראל (משרד העלייה והקליטה, 2021).

81.4% מן המשיבים ענו שהם בטוחים או חושבים כי יישארו לחיות בישראל בעתיד. זהו שיעור נמוך במקצת מן המדידה הראשונה (T_0 ; 86.2%), אך דומה לשיעור שנמצא במדידה הראשונה בקרב כלל הנחקרים (80%) ולשיעור שנמצא במחקר שערך משרד הקליטה (84%; משרד העלייה והקליטה, 2023). הוא גם נמוך מזה שנמצא במחקרים אחרים שערך משרד העלייה והקליטה – האחד ב-2019 בקרב עולים דוברי רוסית המתגוררים בארץ כשנתיים וחצי עד ארבע שנים (92%; משרד העלייה והקליטה, 2019), האחר בשנים 2020-2021 בתקופת מגפת הקורונה בקרב עולים שעלו לפני שישה עד עשרה חודשים (95%; משרד העלייה והקליטה, 2021). אולם שיעור זה דומה לשיעור המשיבים שדיווחו כי הם בטוחים או די בטוחים שיישארו בארץ (79%-85%) במחקרים שנערכו בקרב עולים מברית המועצות לשעבר (לשם, 2009; קונסטנטינוב, 2015).

הבדלים בצרכים בין המדידה הראשונה (T₀) למדידה השנייה (T₁): חלה ירידה (שיפור) בצרכים האלה: קושי בהשתלבות בהשכלה וקושי בסיפוק צורכי התרבות. כלומר, תוצאות אלו הושגו. לעומתם חלה עלייה בצרכים האלה: קושי במציאת עבודה, קושי בשפה, קושי במימון מגורים, תחושת זרות בישראל, קשיי השתלבות ילדים במערכת החינוך וקושי באשרור תעודות מקצועיות. רכישת שפה היא תהליך ארוך ומתמשך, בייחוד בקרב אנשים מבוגרים. לאחר שנה של שהות בישראל, כנראה העולים מבינים את חשיבות השפה העברית להיבטים שונים ומגוונים בחיי היום-יום, כגון לקבלת שירותים, למיצוי זכויות ובעיקר להשתלבות בשוק התעסוקה, מה שיכול להסביר בין היתר את העלייה בצרכים במציאת עבודה.

קשרים בין מאפיינים ובין תוצאות: עולים מרוסיה הביעו רצון מועט להישאר בעתיד בישראל לעומת עולים מאוקראינה, וכך גם משיבים שאינם מגדירים עצמם יהודים לעומת משיבים שמגדירים עצמם יהודים, אקדמאים לעומת חסרי השכלה אקדמאית וצעירים לעומת מבוגרים; גברים דיווחו פחות מנשים שהם מרגישים שישראל היא המדינה שלהם וכך גם עולים מרוסיה לעומת עולים מאוקראינה, אקדמאים לעומת חסרי השכלה אקדמית ומשיבים שאינם מגדירים עצמם יהודים לעומת משיבים שמגדירים עצמם יהודים; משיבים שאינם מגדירים עצמם יהודים דיווחו פחות משיבים שמגדירים עצמם יהודים שהם ממליצים לחברים לעלות לישראל.

קשרים בין צרכים ובין תוצאות: היקף הצרכים משפיע על התוצאות. ככל שיש פחות צרכים בתחומים השונים, כך גוברים תחושת השייכות למדינת ישראל, ההמלצה לחברים לעלות לישראל והרצון להמשיך לחיות בישראל בעתיד.

קשרים בין איכות התפוקות (שביעות רצון מן המענים והשירותים) ובין תוצאות: שביעות רצון מאיכות שירותי הקליטה משפיעה באופן חיובי על התוצאות. ככל שגוברת שביעות הרצון מן המענים והשירותים, כך גוברים תחושת השייכות למדינת ישראל, ההמלצה לחברים לעלות לישראל והרצון להמשיך לחיות בישראל בעתיד.

7. המלצות וכיווני פעולה

- לימודי עברית – רבים מן המשיבים ציינו כי אינם דוברים עברית כלל או במידה מספקת אף על פי ש-96% מן המשיבים דיווחו שלמדו עברית במסגרת כלשהי. 56.9% למדו באולפן מלא, יש שלמדו באולפן פרטי במימון המדינה ובאולפן ערב חלקי והיתר במסגרות אחרות. עם הסיבות לאי-למידה נמנו קושי בשילוב לימודים עם עבודה ושעות או מיקום לימודים לא נוח והעדפה ללמידה עצמאית, מומלץ להציע לעולים מענים ייעודיים מונגשים ללימודי עברית כדוגמת אולפן מקוון או שיעורים מוקלטים
- בתחום הכלכלי והתעסוקתי הקושי הבולט ביותר הוא במציאת עבודה ההולמת את הכישורים והמיומנויות של העולים. לעולים רבים יש השכלה גבוהה אך הם אינם שולטים דיים בשפה העברית (גם לאחר שנה בישראל), ולכן גובר קושי זה. מומלץ לייעד בעלי תפקידים להשמה של אוכלוסייה זו בתעסוקה בשל מאפייניה הייחודיים, והם יוכלו לאתר זירות תעסוקה שנדרש בהן שימוש בשפה הרוסית, כגון שירותי בנקאות ושירותים ממשלתיים (היו משיבים שציינו כי הם אינם יכולים למצוא זכויות ולקבל שירותים לנוכח קשיי שפה והיעדר מענה מותאם). נוסף על כך אפשר לפתח תוכניות לייעוץ וליווי אישי לפיתוח קריירה בישראל וכן סיוע במתן הלוואות ומענקים ליזמות עסקית (שתאפשר בין היתר פיתוח של מענים עסקיים וחברתיים לאוכלוסיית העולים)
- בקרב העולים בלטו צרכים רגשיים וחברתיים, בייחוד מצוקה נפשית ותחושת בדידות וזרות. מומלץ ליצור מענים קהילתיים אשר יעניקו מעטפת רגשית וחברתית לעולים, לדוגמה: מועדון חברתי קהילתי בשכונות שיש בהן ריכוזי עולים גבוהים, קבוצות שיח פיזיות או מקוונות, תוכנית תמיכה שמחברת בין עולים צעירים ועולים מבוגרים (בין בהתנדבות, כגון תוכנית מחויבות אישית בבתי הספר, ובין בתשלום)
- כמחצית מן המשיבים ציינו כי הם או אחרים בסביבתם הקרובה נזקקו לסיוע רגשי-נפשי, אולם רק כרבע מהם נעזרו בסיוע כזה ציבורי או פרטי. הסיבות העיקריות לכך הן חוסר רצון בסיוע שכנראה נובע מתפיסות תרבותיות ואי-הכרת המענים הקיימים. מומלץ להנגיש את השירותים הקיימים מבחינה לוגיסטית (למשל, לחלק לכל העולים עלונים בשפה הרוסית עם מידע וטלפונים על השירותים) ומבחינה תרבותית (למשל, לגייס אנשי מקצוע מקרב העולים שיכולים לספק מענים רגשיים-נפשיים). עוד מומלץ לפעול לאיתור וזיהוי עולים הזקוקים לעזרה (reaching out)
- מומלץ לשפר את התאמת המענים והשירותים למאפייני העולים, ובייחוד לאלו שיש להם השפעה על סוגי הצרכים והיקפם, כגון טיפול מותאם טראומה, מענים רגשיים וסיוע במיצוי זכויות
- על רקע הקשר בין רמת שביעות הרצון מאיכות שירותי הקליטה ובין התוצאות (תחושת שייכות לישראל, המלצה לחברים לעלות לישראל ורצון להמשיך ולחיות בה בעתיד), חשוב לשפר את איכות שירותי הקליטה ולהגביר את הליכי הפיקוח והבקרה על איכות השירותים השונים

עוד פרסומים של המכון בנושא

טפר, י. (2023). דפוסי השימוש של עולים בשירותים חברתיים ותפיסתם את תרומת השירותים: ממצאי סקר 2022. מ-224-23 לף, י, מילשטיין, א. וריבקין, ד. (2015). "כמו חתלתולים עיוורים" – משפחות עולים חדשים ושירותים המיועדים לילדיהן עם הצרכים המיוחדים.

קונסטנטינוב, ו. (2015). מגמות בהשתלבותם של עולי ברית המועצות לשעבר בחברה הישראלית בשני העשורים האחרונים. דמ-674-15

ברודסקי, ג., באר, ש. ושרון, א. (2013). עולים בני 65+ מברית המועצות לשעבר: מאפיינים כלכליים, חברתיים ומאפייני דיור. דמ-651-13

כאהן-סטרבצ'ינסקי, פ., לוי, ד. וקונסטנטינוב, ו., ועמיאל, ש. (2012). בני נוער יוצאי אתיופיה ויוצאי ברית-המועצות לשעבר: עולים ובני עולים – דמיון ושוני. דמ-627-12

כץ, א., כורזים, מ. ופלג, ת. (2011). תכנית לפיתוח מסוגלות תעסוקתית של עולים אקדמאים בני 45+ מברית-המועצות לשעבר: מחקר הערכה. דמ-573-11

את הפרסומים אפשר להוריד ללא תשלום מאתר המכון: <http://brookdale.jdc.org.il>

מקורות

אליהו, א. (2023). נתונים על נכנסים לישראל (עולים ואזרחים שאינם עולים) במהלך המלחמה בין רוסיה לאוקראינה. הכנסת, מרכז המחקר והמידע. https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/edefa468-b564-ed11-8154-005056aa4246/2_edefa468-b564-ed11-8154-005056aa4246_11_19857.pdf

גרוס, ר., באום, נ. ועובד-אור, מ. (2009). גורמים הקשורים בפנייה לעזרה נפשית פורמלית ובלתי פורמלית באוכלוסייה הכללית בישראל. ביטחון סוציאלי, 79, 111-140. https://www.btl.gov.il/Publications/Social_Security/bitachonsocial79/Documents/chap-40-gross.pdf

וייס, א. (2023). תמונת מצב המדינה: תרשימים בנושאי חברה וכלכלה בישראל. מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. [Forum of Foundations in Israel](https://www.forumoffoundations.org.il/Forum-of-Foundations-in-Israel-2024) | [Forum of Foundations in Israel](https://www.forumoffoundations.org.il/Forum-of-Foundations-in-Israel-2024), מרכז טאוב

טפר, י. (2023). דפוסי השימוש של עולים בשירותים חברתיים ותפיסתם את תרומת השירותים: ממצאי סקר 2022. מ-224-23. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/patterns-of-use-of-social-services-by-immigrants-and-their-view-of-the-services-findings-of-a-2022-survey/>

לשם, א. (2009). השתלבות עולי ברית המועצות לשעבר 1990-2005: מחקר תשתית רב-תחומי. ג'וינט ישראל.

<https://www.molsa.gov.il/sitecollectiondocuments/misradharevacha/%D7%A7%D7%94%D7%99%D7%9C%D7%94/%D7%A2%D7%95%D7%9C%D7%99%D7%9D/report-nivi.pdf>

לשם, א. וליסק, מ. (2000). התגבשות הקהילה הרוסית בישראל. יהודי בריה"מ במעבר, 4, 47-66.

מכון טלדור. (2022). קליטת עולים מאוקראינה, רוסיה (כולל מדינות בריה"מ נוספות) בשנת 2022. משרד העלייה והקליטה.

משרד העלייה והקליטה (2019). מחקר לבחינת ההשתלבות בישראל, בקרב עולים שהינם בעלי ותק של כשנתיים וחצי עד כ-4 שנים בארץ.

משרד העלייה והקליטה. (2021). מחקר מעקב (4) לבחינת הקליטה בישראל בקרב עולים בעלי ותק של כחצי שנה עד כשנה ו-10 חודשים בארץ.

משרד העלייה והקליטה. (2023א). מחקר בנושא תעסוקה בקרב העולים לישראל בעקבות מלחמת רוסיה-אוקראינה (עולים שעלו מהתאריך 1.3.2022 עד 31.8.2022).

משרד העלייה והקליטה. (2023ב). מחקר מעקב (מס' 2) העלייה בצל מלחמת אוקראינה-רוסיה במחצית השנייה של 2022.

פיאלקו, ש. וברמלי-גרינברג, ש. (2022). שימוש בשירותי בריאות, עמדות ותפיסות של קבוצות שונות באוכלוסייה בנוגע למערכת הבריאות: ניתוח משני של נתוני סקר דעת הציבור על רמת השירות ותפקוד מערכת הבריאות 2018. מ-2009-22. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/attitudes-and-perceptions-of-selected-population-groups-regarding-the-health-system-2018/>

קונסטנטינוב, ו. (2015). מגמות בהשתלבותם של עולי ברית המועצות לשעבר בחברה הישראלית בשני העשורים האחרונים. דמ-674-15. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל. <https://brookdale.jdc.org.il/publication/patterns-integration-israeli-society-among-immigrants-former-soviet-union-past-two-decades/>

קפלינסקי, ח. (2023). העולים ממדינות ברה"מ לשעבר בעשור האחרון – נתונים, מגמות ואומדן עלויות הסיוע לקליטתם. הכנסת, מרכז המחקר והמידע. https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/5b3f015e-299b-ed11-8157-005056aa4246/2_5b3f015e-299b-ed11-8157-005056aa4246_11_20195.pdf

Ben-Rafael, E., Lyubansky, M., Gluckner, O., Harris, P., Israel, Y., Jasper, W., & Schoeps, L. (2006). *Building a diaspora: Russian Jews in Israel, Germany, and USA*. Brill.

Knaifel, E., & Mirsky, J. (2015). Interplay of identities: A narrative study of self-perceptions among immigrants with severe mental illness from the former Soviet Union. *Transcultural Psychiatry*, 52(1), 74-95. doi: 10.1177/1363461514552585

Leipzig, C. (2006). When Russians come to therapy. *The American Journal of Family Therapy*, 34, 219-242. doi: 10.1080/01926180600550379

Lubotzky-Gete, S., Gete, M., Levy, R., Kurzweil, Y., & Calderon Margalit, R. (2021). Comparing the different manifestations of postpartum mental disorders by origin, among immigrants and native-born in Israel according to different mental scales. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(21), 11513. doi: 10.3390/ijerph182111513

Mirsky, J. (2009). Mental health implications of migration: A review of mental health community studies on Russianspeaking immigrants in Israel. *Journal of Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 44(3), 179-187. doi: 10.1007/s00127-008-0430-1

Polyakova, S. A., & Pacquiao, D. F. (2006). Psychological and mental illness among elder immigrants from the former Soviet Union. *Journal of Transcultural Nursing*, 17, 40-49. doi: 10.1177/1043659605281975

Remennick, L. I. (2007). *Russian Jews on three continents: Identity, integration, and conflict*. Transaction Publisher.

Shor, R. (2006). When children have problems: Comparing help-seeking approaches of Israeli-born parents and immigrants from the former Soviet Union. *International Social Work*, 49, 745-756. doi: 10.1177/0020872806070971

נספח א: שאלון לעולים מאוקראינה וממדינות חמ"ע (מדידה שנייה - שנה לאחר העלייה)

למראיין: שלום, שמי... אני מתקשרת אליך ממכון ברוקדייל, מכון למחקר חברתי יישומי שעוזר לממשלה לשפר שירותים חברתיים בישראל.

בהמשך לסקר שהשתתפת בו לפני כשנה, אנחנו מבקשים ממך לענות על שאלון קצר אודות הקליטה שלך במהלך השנה האחרונה – מצבך כיום, הבעיות שיש לך, השירותים שקיבלת ושביעות הרצון שלך מהם.

משך הריאיון הוא כ-10 דקות.

- אינך חייב להשתתף בסקר ואתה יכול לבחור לא לענות על כל שאלה או להפסיק את המענה בכל רגע.
- מובטחת סודיות ואנונימיות – כל המידע שנאסף ינותח באופן סטטיסטי בלבד ברמה הקבוצתית, ובאופן המבטיח אנונימיות של התשובות.
- לתשובות שלך לא תהיה השפעה על השירותים שתקבל ממשדד הקליטה ורשויות המדינה בכלל.
- המחקר והסקר אושרו לביצוע על ידי וועדת האתיקה של מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.
- חשוב להדגיש: אין בסקר זה תשובות נכונות או לא נכונות. חשוב לנו לקבל את דעתך הכנה כדי לשפר את תהליך הקליטה של העולים.

הוראות כלליות למראיינים:

1. **בקיום ראיונות טלפוניים** על המראיינים לפנות מיידית לרכז איסוף (ודרכו לחוקר מוביל) כשעולה חשד למצוקה קשה במיוחד אצל המרואיין.

2. **עבור הנסקרים בסקר מקוון**, בראש כל עמוד בסקר נציין את האפשרות לקבל עזרה בקליטה בישראל בפנייה למרכז המידע של משרד הקליטה *2994, 03-9733333, במחלקת לשירותים החברתיים שבאזור המגורים או למוקד 118.

3. יש להקריא את כל אפשרויות התשובה ורק אם המרואיין אומר "אני לא מעוניין לענות" לסמן את האופציה. אם הוא שותק, אז פשוט לדלג על השאלה.

מראיין: האם הבנת את דברי ההסבר ואתה מסכים/מה לענות על השאלות?

□ כן

□ לא (סיום השאלון)

שאלת סינון

(1) היכן אתה חי כיום?

- ישראל
- ישראל, אבל נוסע לעתים קרובות לארץ המוצא ("נמצא על הקו" בין ישראל למדינת המוצא)
- חזרתי לחיות בארץ המוצא
- עברתי למדינה אחרת, שאינה ארץ המוצא
- אחר: ---
- לא מעוניין לענות

(2) (מי שענה ב', ג', ו-ד' בשאלה 1) מהן הסיבות העיקריות לעזיבתך את ישראל? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

- קשיי דיור בישראל.
- סיבות כלכליות או תעסוקתיות
- קשיי שפה
- סיבות חברתיות-תרבותיות (לא הרגשתי שייך בישראל, אופי המדינה והחברה לא התאימו לי)
- מראש התכוונתי לעלות לישראל בכדי לקבל אזרחות ישראלית ולאחר מכן לחזור לחו"ל, ואולי לעלות שוב לישראל בעתיד
- מלכתחילה הגעתי לישראל לזמן מוגבל/ לא התכוונתי להישאר לחיות בישראל
- נסיבות משפחתיות/ אישיות
- אחר: ----
- לא מעוניין לענות

(3) (עבור מי שענה ג' או ד' בשאלה 1) להערכתך, האם תחזור לחיות בישראל במהלך חצי שנה הקרובה?

- בטוח שכן (סוף הריאיון)
- חושב שכן (סוף הריאיון)
- חושב שלא (סוף הריאיון)
- בטוח שלא (סוף ראיין)
- לא יודע (סוף הריאיון)
- לא מעוניין לענות (סוף הריאיון)

מאפיינים

(4) האם יש לך ילדים עד גיל 18 שחיים איתך בישראל?

כן

לא

לא מעוניין לענות

(5) מה מצבך התעסוקתי היום?

עצמאי

שכיר במשרה מלאה

שכיר במשרה חלקית

לא עובד

לא מעוניין לענות

(6) (רק מי שענה ד' בשאלה 5) מה הסיבה העיקרית לכך שאינך עובד כיום?

לא מוצא עבודה מתאימה

לומד עברית

לומד לימודים אחרים

משרת בצה"ל

גיל / פרישה לפנסיה

סיבות אישיות/משפחתיות, בריאות או סיבות אחרות

לא מעוניין לענות

(7) האם חל שינוי בהשכלתך או במצבך המשפחתי מאז רואיינת בפעם הקודמת לפני כשנה?

כן – בהשכלה

כן – במצב משפחתי (למשל: נישואין/ גירושין)

כן – בהסדר המגורים (למשל: מדירת חברים/ משפחה לדירה שכורה)

כן – אחר. פרט: ___

לא

לא מעוניין לענות

(8) (רק מי שענה א' בשאלה 7) מהי השכלתך כיום?

- ◻ עד תיכונית/ חלקית (ללא בגרות)
- ◻ תיכונית (עם בגרות)
- ◻ על תיכונית
- ◻ תואר ראשון
- ◻ תואר שני
- ◻ תואר שלישי
- ◻ אחר:-----
- ◻ לא מעוניין לענות

(9) (רק מי שענה ב' בשאלה 7) מהו מצבך המשפחתי?

- ◻ נשוי / נשואה (כולל בזוגיות קבועה או ידוע או ידועה בציבור)
- ◻ רווק/ רווקה
- ◻ גרוש / גרושה (כולל פרוד/ה או בהליכי גירושים)
- ◻ אלמן / אלמנה
- ◻ לא מעוניין לענות

(10) (רק מי שענה ג' בשאלה 7) היכן אתה מתגורר כיום בישראל?

- ◻ אצל חברים או קרובי משפחה
- ◻ שכרתי דירה / יחידת דיור
- ◻ רכשתי דירה/ בית
- ◻ ללא מקום מגורים קבוע (למשל: מגורים בבית מלון, הסדרי מגורים משתנים)
- ◻ מרכז קליטה
- ◻ אחר, פרט:-----
- ◻ לא מעוניין לענות

שאלות כלליות

(11) באיזו מידה אתה שבע רצון מהקליטה הראשונית ומההשתלבות שלך ושל משפחתך בישראל?

- ◻ במידה רבה מאד
- ◻ במידה רבה
- ◻ במידה בינונית
- ◻ במידה מעטה
- ◻ כלל לא
- ◻ לא מעוניין לענות

(12) באיזו מידה אתה שבע רצון ממכלול הסיוע שקיבלת ממשרד העלייה והקליטה בתהליך העלייה והקליטה שלך בישראל?

- ◻ במידה רבה מאד
- ◻ במידה רבה
- ◻ במידה בינונית
- ◻ במידה מעטה
- ◻ כלל לא
- ◻ לא מעוניין לענות

צרכים

באיזו מידה אתלה מתמודדת בשנה האחרונה עם הצרכים והקשיים הבאים?

לא מעוניין לענות	לא רלוונטי	כלל לא	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
							צרכים פיזיים
99	0	1	2	3	4	5	קשיים כלכליים – קושי במימון צורכי החיים הבסיסיים (מזון, ציוד ביתי, טיפול רפואי, ביגוד וכד')
99	0	1	2	3	4	5	קושי לממן מגורים ראויים (גודל, מיקום גאוגרפי, סביבת מגורים מתאימה)

לא מעוניין לענות	לא רלוונטי	כלל לא	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
99	0	1	2	3	4	5	קושי למצוא עבודה/ להחזיק במקום עבודה
99	0	1	2	3	4	5	קושי למצוא תעסוקה ההולמת את ההשכלה והכישורים שלי וכזו המאפשרת לספק את הצרכים שלי ושל משפחתי
99	0	1	2	3	4	5	קושי באשרור (אימות) תעודות מקצועיות, דיפלומות ורישיונות מקצועיים
99	0	1	2	3	4	5	קשיים בהעברת כספים ונכסים מארץ המוצא לישראל
99	0	1	2	3	4	5	קשיי שפה – שליטה לא מספקת בעברית
99	0	1	2	3	4	5	קשיי השתלבות של הילדים במערכת החינוך – בעיות לימודיות ו/או חברתיות
99	0	1	2	3	4	5	קושי בהשתלבות בקורסים מקצועיים או בהשכלה הגבוהה (למשל: קושי של זמינות, קושי למצוא לימודים מתאימים)
99	0	1	2	3	4	5	קשיים לוגיסטיים בהתנהלות היומיומית (למשל: אין מי שיאסוף את הילד מהגן, אין מי שישמור על הילדים בזמן שאני עובד/ת)
99	0	1	2	3	4	5	קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות בריאות פיזית שלי ו/או של משפחתי

לא מעוניין לענות	לא רלוונטי	כלל לא	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
99	0	1	2	3	4	5	קושי בקבלת טיפול הולם בקשיים רגשיים ובעיות בריאות נפשית שלי ולאן של משפחתי
99	0	1	2	3	4	5	קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי
							צרכים רגשיים וחברתיים
99	0	1	2	3	4	5	תחושת בדידות
99							העדר תמיכה ועזרה מהמשפחה, החברים והקהילה
99	0	1	2	3	4	5	תחושת מצוקה נפשית (למשל מתח וחרדות, מצב רוח ירוד, דיכאון, ירידה משמעותית באנרגיה)
99	0	1	2	3	4	5	תחושת זרות בישראל - העדר תחושת שייכות לחברה ולקהילה, קשיי השתלבות, חוסר ידע והבנה של החברה הישראלית
99	0	1	2	3	4	5	יחס שלילי מהעולים הוותיקים
99	0	1	2	3	4	5	יחס שלילי מהצברים (ילידי הארץ)

(13) האם יש קשיים משמעותיים אחרים שתוצה לציין?

□ כן, פרט: ---

□ לא

תפוקות

לימודי עברית

(14) האם למדת או לומד עברית באחת הדרכים הבאות? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

הערה למראיין:

1. לא לאפשר לסמן אופציה ראשונה ושנייה יחד

2. לא לאפשר לסמן 'לא היה לי צורך כי כבר יודע' ו-'לא היה לי צורך כי לא מעוניין' עם ה-4 האופציות הראשונות

למדתי או לומד באולפן מלא - 5 שעות ביום, 5 ימים בשבוע (משרד החינוך)

למדתי או לומד באולפן בשעות הערב/ בשעות חלקיות (משרד החינוך)

למדתי או לומד במוסד פרטי שבחרתי במימון המדינה (בעזרת וואצ'רים)

למדתי או לומד באופן עצמאי (לומדות ממוחשבות, מורה פרטי וכד')

אחר: ---

לא היה לי צורך כי כבר יודע עברית

לא היה לי צורך כי לא מעוניין ללמוד עברית

לא מעוניין לענות

(15) (מי שלמד או לומד באולפן מלא או ערב או פרטי בעזרת וואצ'רים - א', ב' או ג' בשאלה 33) **עד כמה אתה מרוצה מלימודי**

העברית באולפן או במוסד פרטי שבחרת? (למשל: קצב הלימודים, בהירות ההראה, התאמת התכנים לצרכיך, גודל הקבוצה)

במידה רבה מאד

במידה רבה

במידה בינונית

במידה מעטה

כלל לא

לא מעוניין לענות

(16) (מי שלא למד או לומד באולפן מלא - ב', ג', ד' ו-ה' בשאלה 33) **מדוע לא למדת באולפן מלא?** (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

לא ידעתי כיצד להירשם

לא היה מקום פנוי

השעות או מיקום הלימודים לא היו נוחים

- לא הצלחתי לשלב לימודי אולפן ועבודה
- העדפתי ללמוד עברית בצורה עצמאית (מקוונת/ מורה פרטי וכו')
- אני יודע עברית ברמה שמספיקה לי
- אינני מעוניין ללמוד עברית
- אחר: _____
- לא מעוניין לענות

שירותים של משרד הקליטה

באיזו מידה אתה שבע רצון מאיכות השירותים שקיבלת ממשרד העלייה והקליטה, וכן ממשרדי וגופי ממשלה אחרים בשנה האחרונה?

לא מעוניין לענות	לא קיבלתי/ או לא רלוונטי	כלל לא	במידה מעטה	במידה בינונית	במידה רבה	במידה רבה מאד	
99	0	1	2	3	4	5	מהנגישות הפיזית של סניף משרד העלייה והקליטה המקומי (נוחות הגעה למשרד, נגישות לבעלי מוגבלויות)
99	0	1	2	3	4	5	מנגישות המידע והשירותים בשפה הנוחה לך
99	0	1	2	3	4	5	גודל סל הקליטה ומענק ההסתגלות
99	0	1	2	3	4	5	מהסיוע בהתמצאות בשוק העבודה
99	0	1	2	3	4	5	מהסיוע בתחום היזמות וההתנהלות העסקית
99	0	1	2	3	4	5	מהסיוע לילדים בתחום החינוך והקליטה בכלל
99	0	1	2	3	4	5	אירועי תרבות וחברה במימון ותמיכת משרד הקליטה
99	0	1	2	3	4	5	מזמינות ובהירות המידע אודות השירותים והמענים

תמיכה רגשית/נפשית או סוציאלית

(17) תהליך של עלייה והגירה, ובפרט בעקבות מלחמה, לעתים קרובות מלווה במתחים וקשיים רגשיים-נפשיים. האם אתה או מישהו מסביבתך הקרובה נזקקת לסיוע רגשי-נפשי?

- ◻ כן
- ◻ לא
- ◻ לא יודע
- ◻ לא מעוניין לענות

(18) (אם ענה 'כן' בשאלה 44) האם אתה או מישהו בסביבתך הקרובה נעזר בשירות פסיכולוגי או סוציאלי כדי לטפל בקשיים אלו? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

הנחיות למראיין

אפשר לסמן ביחד רק שתי האופציות הראשונות

- ◻ כן, בשירות פסיכולוגי או סוציאלי ציבורי (כולל דרך הרשות המקומית, קופ"ח וכד')
- ◻ כן, בשירות פסיכולוגי או באיש מקצוע פרטי
- ◻ לא
- ◻ לא מעוניין לענות

(19) (אם סומן "לא" בשאלה 45) מדוע לא פנית לשירות פסיכולוגי או דומה? (ניתן לבחור יותר מתשובה אחת)

- ◻ אני לא מעוניין בטיפול כזה בכלל
- ◻ לא ידעתי שיש מענה ציבורי
- ◻ לא, כי נעזרתי בחברים ומכרים או ברשתות חברתיות
- ◻ לא היה שירות ציבורי זמין מבחינת מיקום וזמן מתאים
- ◻ לא היה שירות ציבורי בשפת האם שלי
- ◻ המענה הציבורי לא התאים לי בסגנון או איכות
- ◻ לא היה לי כסף לשירות פרטי
- ◻ אחר: ---
- ◻ לא מעוניין לענות

(20) (אם סומן "פרטי" בשאלה 45) מדוע לא פנית לשירות פסיכולוגי או סוציאלי ציבורי בישראל? (ניתן לבחור יותר מתשובה אחת)

- לא היה מידע לגבי השירותים הציבוריים הקיימים ואיך פונים אליהם
- לא היה שירות ציבורי זמין מבחינת מיקום וזמן מתאים
- לא היה שירות ציבורי בשפת האם שלי
- המענה הציבורי לא התאים לי בסגנון או איכות
- אחר: ___
- לא מעוניין לענות

צפי שירותים בשנה הבאה

(21) אלו סוגי סיוע ומענים תרצה לקבל בשנה הקרובה? (ניתן לסמן יותר מתשובה אחת)

- סיוע בפתרון עניינים ביורוקרטיים (מול הביטוח הלאומי, הבנקים, קופות החולים, טיפול בחוזים, ברישום ללימודים ומסגרות חינוך וכד')
- סיוע בלימודי עברית (העמקת הידע בשפה, לימוד שפה מקצועית וכד')
- סיוע ברכישת מקצוע (מימון חלקי או מלא של קורסים, הכשרות, לימודי תואר)
- עזרה וליווי במציאה עבודה ומציאת עבודה ההולמת את כישוריך והשכלתך
- ייעוץ עסקי (ייעוץ על פתיחה וניהול שוטף של עסק)
- סיוע לימודי (סיוע במימון לימודים וליווי בזמן הלימודים)
- סיוע בהעברת כספים ונכסים מארץ המוצא
- חשיפה לתרבות והחברה הישראלית (למשל אירועי תרבות, אירועים קהילתיים, הרצאות וכד')
- סיוע רגשי-נפשי
- אחר: ___
- אין צורך בסיוע
- לא מעוניין לענות

תוצאות – זהות, תרבות והכוונה להשתקע בישראל

(22) איך אתה מגדיר את עצמך לפני הכול?

- ◻ יהודי
- ◻ יהודי של ארץ המוצא שלך (יהודי רוסי, יהודי אוקראיני וכו')
- ◻ גם יהודי וגם בן ארץ המוצא שלך (רוסי/ אוקראיני/ בלארוסי וכו') באותה מידה
- ◻ אוקראיני/ רוסי/ בלארוסי וכו'
- ◻ לא מגדיר עצמי לפי דת או לאום
- ◻ אחר: __
- ◻ לא מעוניין לענות

(23) באיזו מידה אתה מרגיש שישאל היא המדינה שלך?

- ◻ במידה רבה מאד
- ◻ במידה רבה
- ◻ במידה בינונית
- ◻ במידה מעטה
- ◻ בכלל לא
- ◻ לא מעוניין לענות

(24) האם היית ממליץ לחברים שלך לעלות לישראל?

- ◻ כן
- ◻ לא. למה לא?---
- ◻ לא יודע
- ◻ לא מעוניין לענות

(25) להערכתך, האם תישאר לחיות בישראל בעתיד הנראה לעין?

- בטוח שכן
- חושב שכן
- לא יודע, תלוי במצב
- חושב שלא
- בטוח שלא
- לא מעוניין לענות

(26) לסיכום הריאיון האם תרצה להוסיף עוד משהו שנראה לך חשוב שנדע? -----

תודה רבה שהסכמת להשתתף בשנית בסקר שלנו!

נספח ב: מבחני שונות (T-test) בין מדדי צרכים ובין מאפיינים

לוח ב-1: מבחן שונות בין מדד צרכים כלכליים ותעסוקתיים ובין מאפיינים

T	SD	M	SD	M	
		נשים		גברים	מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים
*-1.825	.82	1.8	.79	1.7	
		עולים מאוקראינה		עולים מרוסיה	
*-2.251	.82	1.8	.79	1.7	
		לא נשואים		נשואים	
*-2.784	.84	1.8	.75	1.7	
		אין ילדים קטינים		יש ילדים קטינים	
*2.057	.77	1.7	.75	1.8	
		חסרי תעסוקה		מועסקים	
** -3.280	9.5	2.0	7.6	1.8	

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ב-2: מבחן שונות בין מדד צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים לבין מאפיינים

T	SD	M	SD	M	
		נשים		גברים	מדד מסכם צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים
** -5.922	.58	1.9	.52	1.7	
		עולים מאוקראינה		עולים מרוסיה	
*2.014	.56	1.8	.58	1.9	
		אין השכלה אקדמית		יש השכלה אקדמית	
*2.409	.61	1.9	.52	1.8	
		לא נשואים		נשואים	
**4.116	.60	1.8	.52	1.9	

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ב-3: מבחן שונות בין מדד צרכים חברתיים-נפשיים לבין מאפיינים

T	SD	M	SD	M	
** -3.807	.53	נשים 1.5	.48	גברים 1.4	מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים
* -2.694	.53	עולים מאוקראינה 1.5	.49	עולים מרוסיה 1.4	
** -3.229	.53	אינם מגדירים עצמם יהודים 1.6	.51	מגדירים עצמם יהודים 1.5	
* 2.057	.50	אין ילדים קטינים 1.5	.46	יש ילדים קטינים 1.4	

* $p < .05$ ** $p < .01$

נספח ג: מתאם פירסון בין גיל ובין מדדי צרכים

גיל		
** -.097		מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים
*** -.145		מדד מסכם צרכים חברתיים- נפשיים

** $p < .01$ *** $p < .001$

נספח ד: מבחני שונות (T-test) בין מאפיינים לבין צרכים

לוח ד-1: מבחן שונות בין מגדר לבין צרכים

T	נשים		גברים		
	SD	M	SD	M	
*-2.498	1.2	2.2	1.2	2.0	קשיים כלכליים
** -5.528	1.4	2.3	1.6	1.9	קושי לממן מגורים ראויים
*1.674	1.5	2.3	1.5	2.3	קושי למצוא/להחזיק בעבודה
*-2.332	1.6	3.2	1.6	2.9	קושי למצוא תעסוקה הולמת
*-2.916	1.6	2.3	1.4	1.9	קושי באשרור תעודות
*-2.306	1.7	3.0	1.7	2.7	קשיים בהעברת כספים ונכסים
** -4.930	1.1	3.8	1.4	3.4	קשיי שפה
** -4.755	1.4	2.4	1.1	1.8	קשיי השתלבות של הילדים במערכת החינוך
*-2.545	1.5	2.2	1.1	1.7	קושי בהשתלבות בקורסים מקצועיים והשכלה גבוהה
** -4.390	1.5	2.3	1.2	1.8	קשיים לוגיסטיים בהתנהלות היום-יומית
*-4.253	1.1	1.4	.71	1.3	קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות רגשיות
** -4.253	1.1	1.7	.88	1.4	קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי
*-2.374	1.1	1.8	1.0	1.6	העדר תמיכה
** -6.552	1.4	2.91	1.3	2.3	מצוקה נפשית
**3.235	1.2	2.1	1.1	2.3	תחושת זרות
*-2.928	.96	1.6	.84	1.4	יחס שלילי מהעולים הוותיקים

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ד-2: מבחן שונות בין ארץ מוצא לבין צרכים

T	עולים מאוקראינה		עולים מרוסיה		
	SD	M	SD	M	
*-2.609	1.2	2.2	1.2	2.0	קשיים כלכליים
** -2.047	1.4	2.2	1.2	2.1	קושי לממן מגורים ראויים
** -3.652	1.6	3.3	1.5	2.9	קושי למצוא תעסוקה הולמת
** -5.664	1.6	2.6	1.2	1.8	קושי באשרור תעודות
**9.991	1.5	1.9	1.6	3.4	קשיים בהעברת כספים ונכסים
*2.477	1.4	1.8	1.3	2.1	קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות פיזיות
*1.963	1.0	1.5	1.1	1.6	קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי
*-2.927	1.4	2.5	1.3	2.3	תחושת בדידות
** -3.741	1.4	2.8	1.3	2.5	מצוקה נפשית
**3.417	1.2	2.0	1.1	2.3	תחושת זרות
**5.521	.51	1.2	.75	1.4	יחס שלילי מהצברים

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ד-3: מבחן שונות בין השכלה לבין צרכים

T	אקדמאים		לא אקדמאים		
	SD	M	SD	M	
*-3.004	1.2	2.2	1.2	2.0	קשיים כלכליים
* -1.646	1.6	3.1	1.6	2.9	קושי למצוא תעסוקה הולמת
** -4.737	1.6	3.0	1.7	2.3	קשיים בהעברת כספים ונכסים
*1.733	1.2	3.7	1.3	3.8	קשיי שפה
*1.715	.92	1.3	1.1	1.5	קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות רגשיות
*2.512	1.3	2.6	1.4	2.8	תחושת מצוקה נפשית
*-1.882	1.1	2.2	1.1	2.0	תחושת זרות בישראל

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ד-4: מבחן שונות בין תעסוקה לבין צרכים

T	לא מועסקים		מועסקים		
	SD	M	SD	M	
** -3.856	1.3	2.3	1.3	2.1	קושי במימון מגורים
** -7.500	1.5	3.4	1.4	2.2	קושי למצוא/להחזיק בעבודה
** -4.774	1.5	3.7	1.6	2.9	קושי למצוא תעסוקה הולמת
* 1.660	1.2	2.0	1.5	2.3	קושי באשרור תעודות
* -1.863	1.7	3.4	1.6	3.0	קשיים בהעברת כספים ונכסים
* -2.463	1.6	2.6	1.4	2.2	קשיים לוגיסטיים בהתנהלות היום-יומית
* -2.479	1.3	1.8	.96	1.4	קושי בקבלת טיפול הולם בבעיות רגשיות
* -2.303	1.4	2.7	1.4	2.4	תחושת בדידות
* 1.985	.94	1.6	1.0	1.7	יחס שלילי מהעולים הוותיקים

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ד-5: מבחן שונות בין מצב משפחתי לבין צרכים

T	לא נשואים		נשואים		
	SD	M	SD	M	
** -3.439	1.4	2.3	1.3	2.0	קושי לממן מגורים ראויים
** -5.361	1.5	2.7	1.4	2.1	קושי למצוא/להחזיק בעבודה
* -2.873	1.6	3.2	1.6	2.9	קושי למצוא תעסוקה הולמת
** 9.636	1.6	2.3	1.6	3.6	קשיים בהעברת כספים ונכסים
* 3.061	1.3	3.6	1.1	3.8	קשיי שפה
* 2.527	.99	1.5	1.1	1.7	קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי
** -3.302	1.4	2.5	1.3	2.2	תחושת בדידות
* -1.916	1.5	2.8	1.3	2.6	מצוקה נפשית
* -2.768	1.2	2.2	1.0	2.0	תחושת זרות
** 3.528	.58	1.2	.72	1.4	יחס שלילי מהצברים

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ד-6: מבחן שונות בין הגדרה עצמית לבין צרכים

T	לא יהודי		יהודי		
	SD	M	SD	M	
*2.514	1.3	1.9	1.6	2.3	קושי באשרור תעודות
** -3.798	1.2	1.8	.99	1.5	קשיים בסיפוק צרכים בתחום התרבות והפנאי
* -2.306	1.2	1.9	1.1	1.7	העדר תמיכה
* -3.065	1.4	2.9	1.4	2.6	מצוקה נפשית
** -4.488	1.2	2.4	1.1	2.1	תחושת זרות
* -1.974	.89	1.6	.91	1.5	יחס שלילי מהצברים
* -1.858	.64	1.3	.64	1.2	יחס שלילי מהעולים הוותיקים

* $p < .05$ ** $p < .01$

נספח ה: מתאם פירסון בין מאפיינים ובין צרכים

לוח ה-1: מתאם פירסון בין גיל ובין צרכים

גיל	
**-.101	קשיים כלכליים
*-.135	קושי בהשתלבות בקורסים ובהשכלה גבוהה
**-.218	קשיים לוגיסטיים
**-.103	קושי בקבלת טיול לבעיות פיזיות
**-.127	בדידות
**-.146	העדר תמיכה ועזרה מהמשפחה, החברים והקהילה
**-.135	תחושת זרות בישראל
***-.207	יחס שלילי מהעולים הוותיקים
***-.230	יחס שלילי מהצברים

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$

לוח ה-2: מתאם פירסון בין מדדי צרכים לבין עצמם

מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים	מדד מסכם צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים
**-.417	-
-	**-.417
**-.454	**-.474

** $p < .01$

נספח ו: מבחני שונות (T-test) בין תפוקות (שביעות רצון) לבין מאפיינים

לוח ו-1: מבחן שונות בין מדד תפוקות (שביעות רצון) לבין מאפיינים

T	SD	M	SD	M	
*-1.825	.82	1.8	.79	1.7	מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים
*2.057	.77	1.7	.75	1.8	אקדמאים
** -3.280	9.5	2.0	7.6	1.8	מועסקים

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ו-2: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין מגדר

T	נשים			גברים		
	SD	M	SD	M		
*-2.674	1.1	3.4	1.0	3.2	נגישות המידע והשירותים	
**4.430	1.3	2.9	.84	3.7	סיוע בתחום יזמות והתנהלות עסקית	
*-2.311	1.1	3.4	.91	3.2	זמינות ובהירות המידע אודות המענים	
*-1.775	.92	2.2	.74	2.1	הקליטה וההשתלבות בישראל	
*-1.812	.94	2.0	.73	1.2	מכלול הסיוע ממשרד העלייה והקליטה	

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ו-3: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין ארץ מוצא

T	עולים מאוקראינה		עולים מרוסיה		
	SD	M	SD	M	
*-2.615	1.1	3.9	1.0	3.7	הנגישות הפיזית של סניף משרד העלייה והקליטה
** -4.100	1.0	3.4	1.1	3.1	נגישות המידע והשירותים
*-2.667	1.1	2.7	1.1	2.4	סיוע בהתמצאות בשוק העבודה
** -3.758	1.0	3.4	.96	.32	זמינות ובהירות המידע אודות המענים
**3.778	.81	1.9	.92	2.1	מכלול הסיוע ממשרד העלייה והקליטה

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ו-4: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין הגדרה עצמית

T	לא יהודי		יהודי		
	SD	M	SD	M	
*2.525	1.1	2.4	1.1	2.7	סיוע בהתמצאות בשוק העבודה
*1.941	1.0	3.2	1.0	3.4	זמינות ובהירות המידע אודות המענים
*-2.242	.83	2.1	.89	2.0	מכלול הסיוע ממשרד העלייה והקליטה

* $p < .05$

לוח ו-5: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין תעסוקה

T	חסרי תעסוקה		מועסקים		
	SD	M	SD	M	
** -3.945	1.0	3.7	1.1	3.8	נגישות המידע והשירותים
*-2.596	.89	3.7	1.1	3.5	אירועי תרבות וחברה
*2.170	.93	2.1	7.9	2.2	הקליטה וההשתלבות בישראל
*2.435	.85	1.9	.88	2.1	מכלול הסיוע ממשרד העלייה והקליטה

* $p < .05$ ** $p < .01$

לוח ו-6: מבחן שונות בין תפוקות (שביעות רצון) לבין מצב משפחתי

T	לא נשואים		נשואים		
	SD	M	SD	M	
** -4.122	8.30	4.0	.91	3.8	גודל סל הקליטה
* -1.961	9.80	3.4	1.0	3.3	זמינות ובהירות המידע על המענים
** 3.560	.78	1.9	.96	2.1	מכלול הסיוע ממשרד העלייה והקליטה

** $p < .01$ * $p < .05$

נספח ז: מתאם פירסון בין מדדי צרכים ובין מדד תפוקות

מדד שביעות הרצון משירותי קליטה	מדד מסכם צרכים כלכליים-תעסוקתיים
** .310	מדד מסכם צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים
** .435	מדד מסכם צרכים חברתיים-נפשיים
** .286	

** $p < .01$

נספח ח: מבחן שונות (T-test) בין הגדרה עצמית ובין תוצאות

T	לא יהודי		יהודי		
	SD	M	SD	M	
*** 7.484	.68	3.6	.85	4.0	תחושה שישראל היא המדינה של המשיב
** 3.050	3.70	1.8	.28	1.9	המלצה לחברים לעלות לישראל
** 3.664	1.50	3.6	1.40	4.0	רצון להישאר בישראל

*** $p < .001$ ** $p < .01$

נספח ט: מתאם פירסון בין מדדי צרכים לבין תוצאות

מדד מסכם צרכים חברתיים- נפשיים	מדד מסכם צרכים בתחום שליטה בשפה ובקבלת שירותים	מדד מסכם צרכים כלכליים- תעסוקתיים	
**-.198	**-.129	*-.095	תחושה שישראל היא המדינה של המשיב
-.138	*-.215	-.002	המלצה לחברים לעלות לישראל
**-.201	**-.117	**-.114	רצון להישאר לחיות בישראל בעתיד

* $p < .05$ ** $p < .01$ *** $p < .001$